

קובץ מאמרים נבחרים

נמרוד נוי

התוכן:

- השיח הציבורי הנורא: ריב אחים מיותר וחסר כל הצדקה
- מתוך הטרילוגיה על השיח הציבורי בישראל: מדינה פלשתינית כן או לא
- על חברה וכלכלה בשיח הציבורי שלנו
- על הפוליטיקה בשיח הציבורי שלנו
- התהליך המדיני הוא עניין שבין הפלשתינים לאחיהם הערבים
- The political process for peace is a matter between the Palestinians and their Arab brothers
- האם ההדתה של ישראל הוא איום ממשי?
- התנהלות איכותית של מוסדותינו הציבוריים היא צו השעה
- הגדרות החיות של חיינו הציבוריים
- האם ישראל היא אכן מדינה מצורעת
- האם עדיין קיימת 'תמימות דעים קסומה' בקרב היהודים
- דת חדשה נוסדה בישראל: הומניזם
- העברים הקדמונים עושים לנו בית ספר

השיח הציבורי הנורא: ריב אחים מיותר וחסר כל הצדקה

נמרוד נוי

17 בדצמבר
2015

השיח הציבורי המפצל והמפלג בתוכנו הוא מלאכותי וחסר כל הצדקה. אנו לוקים בקריאת המצב באזורנו, ובהיעדרם של מחשבת עומק ותהליכים של עיון והגות הנדרשים להתמודדות עם האתגרים.

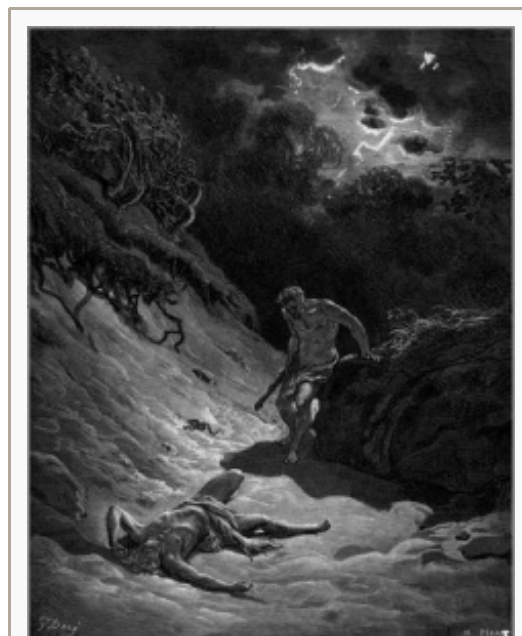
הרשתות החברתיות הן קרקע פורייה לקיצוניים בתוכנו, המתדלקים את השיח הציבורי, המסית והמדיח שכה מאפיין אותנו בעת הזאת. אנו מצווים על כן להציב מחסום אל מול תהליכי האספסופיזציה המשתלטים עלינו, להנמיך את הלהבות ולהתאזר בסבלנות. הרוח המערבית איננה מתאימה לאזורינו, וכל ניסיון לחרוג מאמת זו גובל בחריגה ממידת אדם.

עם התמשכותה של המלחמה האחרונה בעזה, החלו להופיע בשמאל הישראלי דרישות הולכות וגוברות לנקיטת יוזמה מדינית ודיבורים על אופק מדיני. ככל שקולות אלה התעצמו, כשהם מלווים באגרסיביות רבה ובייאוש עמוק, כך גם עלה הצורך לברר לעצמנו את משמעות הדרישה ליוזמה מדינית. מדוע היא מוטלת רק עלינו, והאם יש הצדקה לייאוש ולאגרסיביות בקרב השמאל?

באותם ימים חשתי, כי השמאל הישראלי עומד לצאת מכליו. דעתו נטרפת עליו. מה לעשות, המציאות מנוגדת להשקפותיו. היא אינה מתאימה לתמונת עולמו. תחת שיעשה צעד אחד אחורה ויבחן את עצמו, הוא בוחר להתמיד ביתר שאת בדרכו השגויה. והתוצאות הרעות אינן מאחרות להגיע. הוא שולח שליחים אל בין הגויים כדי להוציא את דיבת הארץ רעה, הוא מעודד חרם עליה, ודוחף את הפרלמנטים בעולם להצביע באו"ם בעד הקמתה של מדינה פלשתינית בגבולות 67. וגולת הכותרת של מעשיו הוא ארגון 'שוברים שתיקה'. כל עוד הדברים נעשים בתוכנו פנימה זה חלק מן המשחק הדמוקרטי וזה בסדר, אך, כשיוצאים עמם החוצה, תוך כדי עקיפת הממשלה הנבחרת, זה כבר גובל בהפרת אמונים.

לפני למעלה מעשרים וחמש שנים מצאתי בספרייתה של אשתי, בעת שהשלימה את לימודי הדוקטורט שלה בפילוסופיה של הדת, את ספרו המדהים של פרופסור גיורא שוהם בתורת האישיות "מרד יצירה והתגלות".

כמי שרגישות גדולה לו ואהבה לשפה העברית, לא יכולתי לעמוד בקסמו של צירוף המילים הנדיר הזה 'מרד יצירה והתגלות', וניגשתי מיד למלאכת קריאת הספר. עד מהרה הבנתי שנפל בידי מטמון גדול. אדם יכול לחיות כל חייו ולא לשמוע מעולם צליל יופי זך שכזה, כפי שמבטא זאת יפה כל כך המשורר נתן זך בשירו "ציפור שניה": "ראיתי ציפור רבת יופי / הציפור ראתה אותי / ציפור רבת יופי כזאת לא אראה עוד / עד יום מותי // עבר אותי אז רטט של שמש / אמרתי מילים של שלום /

מותו של הבל, גוסטב דורה

מילים שאמרתי אמש / לא אומר עוד היום.

על פי פרופסור שוהם, כולנו כבני אדם נמצאים איכנשהו על הרצף האישיותי שבקצותיו שני ארכיטיפים מנוגדים של אישיות, המיוצגים כמשל על ידי שני גיבורים מן המיתולוגיה היוונית, טנטלוס ושיזיפוס. על הראשון פועל בעוצמה רבה וקטור האיחוד. הוא שואף מבלי דעת לאין את עצמו ולחזור אל הרחם, והוא מתמודד עם המציאות על דרך הגאולה. בחיי היום יום הטיפוס הטנטלי מרומם את עצמו בשרוכי הנעלים של ערכים ואידאולוגיות. מנגד, הטיפוס השיזיפי פועל עליו בחוזקה וקטור ההפרדה. הוא שואף לעגון על התהליך והוא מתמודד עם המציאות על דרך היצירה.

תמיד חשבתי, כי אין זה סתם שאנשים מסוימים חושבים כך, ואילו אחרים אחרת. הדבר סקרן אותי מאוד, והיה זאת בטרם החיליתי לעסוק באופן ממוקד ומקצועי יותר בפוליטיקה הישראלית ולכתוב עליה. עדיין הייתי בתקופת הספיגה וההתרגשות הראשונית. תקופת הלימוד ואיסוף החומרים הבלתי מודעת.

כשניסיתי לפענח את הוויכוחים הגדולים בתוכנו גיליתי להפתעתי, שמודל זה מסביר היטב את השונות הרבה בין המחנות הפוליטיים בישראל אך גם את הדמיון ביניהם. כך למשל, האבות המייסדים של המדינה, אף שחלמו חלום גדול ואמונה גדולה יקדה בנפשם, היו

בעיקרו של דבר טיפוסים שזיפיים. הם עגנו על התהליך והתמודדו עם המציאות על דרך היצירה. והחברה שהקימו כאן כונתה 'פותרת הבעיות'. רק אנשים כאלה יכלו להקים את המדינה. ואילו כיום, דור שני למייסדים, אפשר להבחין במגמות טנטוליות חזקות בקרבנו. אנו מרבים לרומם את עצמנו בערכים ובאידאולוגיות ומתמודדים עם המציאות על דרך הגאולה. זו חברה שניתן לכנותה 'מייצרת הבעיות'.

גיורא שוהם משתמש במודל זה בספרו גם לזיהוי של דתות וחברות אנושיות. על פיו, חיים של משמעות מתחילים במרידה במצבינו הקיומי. מרידה בתכנות המטאפיזית של חיינו בו אין שואלים לרצוננו להיוולד וכך גם למות. ומכאן, כאמור, פתוחות בפנינו שתי דרכים: גאולה ויצירה.

מרתק ביותר להצביע על הדמיון הרב השורר בין השמאל הדוגמתי בישראל לבין הימין והדתיים הקיצוניים. אלה ואלה מרוממים את עצמם בשרכי הנעליים של ערכים ואידאולוגיות. האחד על דרך השמאל, השני על דרך הימין והשלישי על יראת השמיים.

כמובן שישנם גם דרכים נוספות המסבירות את הדברים ותורמות להצגת תמונה שלמה יותר שלהם.

כך למשל, פרופסור רבקה שכטר בספרה הנפלא בפילוסופיה של השפה "עולם בתוך עולם", מציינת, כי העברים הקדמונים, על פי סיפורי המקרא המכוננים שלנו, חיו על פי צווי השפה. הם אימצו עולם ערכים של חיים בגבולות אנושיים. חיים של יצירה והתחדשות. של קדושת החיים, של קהילתיות וערכים חברתיים. של רצון חופשי ושל יוזמה ופעילות המתמקדים בהטבת החיים ובשיפורם. מנגד, תרבויות העולם העתיק היו בעיקרן אגרסיביות מאוד. הן האמינו בגורל, בדטרמיניזם ובנחציות העולם. תרבויות שהתאפיינו במסעות כיבושים ומלחמות של שליטה, כהשגחה והעתקה של מאויים אנטי לשוניים, השואפים לריבונות ושליטה על הגורל. מסעות שהסתיימו תמיד בהרג המוני ובהרס של תרבויות, ולא הותירו זכר ושם בדמות יצירה אנושית כמו התנ"ך. והמצג האחרון שלהן הוא האידאולוגיה הנאצית הפשיסטית, על השואה וההרג ההמוני שהיא חוללה.

השמאל הדוגמתי מרבה בימים אלה לתקוף את הימין והדתיים הקיצוניים ואיננו יודע שדפוס פעולתו זהה בדיוק לזה שלהם. כך על פי מודל האישיות של גיורא שוהם, וכך גם על פי הבחנותיה של רבקה שכטר. הוא שוטף את הארץ במלל נוראי על גזענות, פשיזם אפרטהייד וכדומה, ואיננו יודע שגם הוא פועל על פי דפוסים פשיסטיים. במובנים רבים ומבלי דעת שואף השמאל, בדיוק כמו הימין שנא נפשו, לשליטה ולריבונות על המציאות. הוא מורד בצווי השפה ובהגיגה לחיים בגבולות אנושיים.

דבר זה בולט במיוחד באשר לנושא הפלשתיני. מאחר ולאיש מעמנו אין שליטה לא על הגורל, לא על חוקי הטבע וגם לא על מרבית מעשי האדם שאינם מעשי ידינו, כל שנותר לשמאל הוא לאמץ את הדפוס שהכול תלוי אך ורק בנו. בראיה שכזו הערבים משוחררים מאחריותם לפתרון הבעיה הפלשתינית. זו התשתית ממנה צמחה התפיסה שאנו כובשים ושעלינו להקים מדינה לפלשתינים. כמובן שהתנהלות שכזו מסוכנת עד מאוד ובעייתית, ובוודאי שאיננה מבטיחה השגת תוצאות טובות.

דבקו המשיחית של השמאל בערכים האוניברסליים איננה מנקה אותו מאחריותו להתלהמות הציבורית הגדולה שאופפת את כולנו. הוא שותף מלא לכך, בדיוק כפי שהימין הקיצוני.

מתוך הטרילוגיה על השיח הציבורי בישראל: מדינה פלשתינית כן או לא

נמרוד נוי

21 בנובמבר
2015

זו קריאה לשיח לאומי חדש ולגיבוש הסכמות לאומיות נרחבות בדרך אל עבר אופקים חדשים. מערכת פוליטית רעה מייצרת שיח ציבורי רע, שהם העומדים ביסוד הדברים הלא טובים שקורים לנו פנימה.

הדרישה מישראל שתנקוט ביוזמה מדינית ותציג אופק מדיני, משמעותה אחת: הערבים משוחררים מאחריותם לפתרון הבעיה הפלשתינית וכל הנטל והאשמה מונחים על כתפיו, ומכאן שעלינו להקים מדינה פלשתינית. זה לא הסכם שלום, זה כתב כניעה.

כשמסתכלים על הגלובוס ורואים את היקף השטחים העצום עליו פרושות המדינות הערביות, מאלג'יר במערב, דרך מרוקו, תוניס, לוב, סודן מצריים, תימן ועד לסעודיה, נסיכויות המפרץ, ירדן, עיראק ואירן במזרח, ולבנון וסוריה בצפון, ובמרחב האין סופי הזה ישראל כראש שן סיכה, הדבר האחרון שאפשר לומר אותו הוא שאנו כובשים.

אכן, ביהודה ושומרון חייה אוכלוסייה גדולה של ערבים פלשתינים, אך אין בכך כדי לומר שעל ראש הסיכה הזעזערי בו אנו מצויים יש להקים מדינה קטנה עוד יותר ושמה פלשתינ. בהחלט יש לשאוף להפרדה בינינו לפלשתינים החיים בגדה, אך לא על דרך הקמת מדינת ננס פלשתינית ריבונית בינינו לבין מדינת ירדן שתאחז בגרוננו – ייצור שטרם היה כזה. ובטח אין לעשות זאת בימים בהם מדינות סביבנו מתפרקות, ואיש איננו יודע כיצד תראה מפת האזור אפילו בעוד שנה.

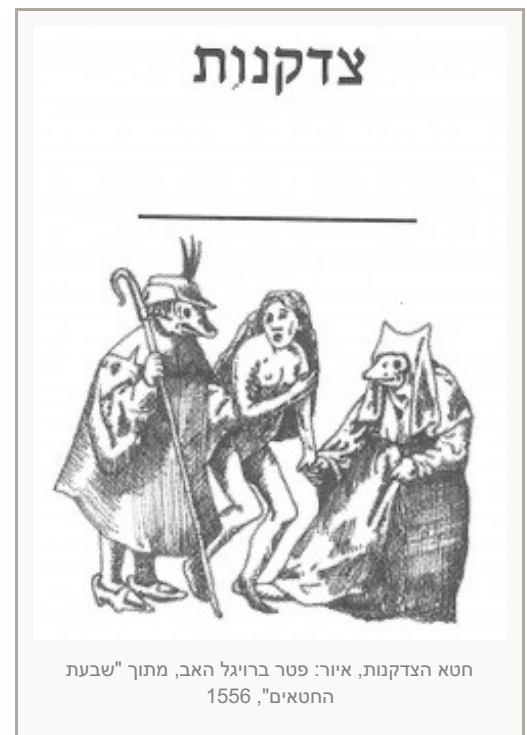
כמי שחיים במזרח התיכון, וחשופים לערביות ולאסלם, עלינו להישמר שלא ליפול לפח היקוש של שיח זכויות האדם הצדקני הנהוג במערב. קיומנו כאן גם הוא ערך אוניברסלי. מתחילת המאה שעברה, ובעקבות מלחמותיה הגדולות והתפרקותן של אימפריות-עבר, בעולם נוסדו מדינות חדשות לרוב, מרביתן על בסיס לאומי-אתני. בתהליך זה נוצר גל עצום של חילופי אוכלוסיות והעברתן ממקום למקום. עשרות מיליונים של פליטים מצאו את עתידם ונקלטו בארצותיהם החדשות. רק במקום אחד בעולם הונח מצב הפליטות, ומסך של כ- 600,000 פליטים פלשתינים, שברחו וגורשו מארץ ישראל במלחמת העצמאות, הגענו היום לרוב עם.

ואם לא נפריע לשיח זכויות האדם לשבש את דעתנו נוכל להבחין שאחיהם הערבים של הפלשתינים משתמשים בהם כמנוף המאיים על עצם קיומה של ישראל, וכאמצעי לסילוקה בבוא היום משטחי ארץ ישראל, שלדידם זו אדמה אסלמית. אם באמת טובת הפלשתינים לנגד עיניהן יכלו מדינות ערב לפתור את הבעיה הזו באחת. הן היו קולטות אל תוכן את מרבית הפליטים הפלשתינים ונותנים להם זכויות ומעמד של אזרחים מן השורה. ומנגד היו מגיעים להסדרים עם מדינת ישראל על שילובם של שטחים נרחבים מיהודה ושומרון, אך בפירוש לא את מרביתם, עם מדינת ירדן. כך גם באשר לעזה. על מצריים להקצות, למען תושבי הרצועה, שטחים נרחבים מספיק לאורך רצועת ים התיכון בואכה אל-עריש.

כל עוד נטל פתרון הבעיה הפלשתינית מוטל רק על כתפיה של מדינת ישראל לא ייכון שלום באזורנו. אסור לנו לשחרר את הערבים מאחריותם העיקרית לפתרון הבעיה הפלשתינית. ישראל לבדה איננו יכולה לעשות כן, אלא במחיר פגיעה חמורה ביסוד קיומה. זו משוואה שתוצאותיה רעות ויש לפרוץ אותה אל עבר מרחבים ומשאבים חדשים.

יש תקווה ויש עתיד, ואסור שקוצר רוח וייאוש ישתלטו עלינו. הדרישה לשלום עכשיו נגזרת מתפיסה אסטרטגית שגויה שהשלום תלוי אך ורק בנו, וסובלת קשות מווירוס שיח הערכים האוניברסליים. היא בכינית וילדותית ואיננה מתאימה לאזורנו. כאן שולטים הזמן הערבי-אסלמי, ומנהגי ההודנה והג'יהאד.

אם נזהה במהומה הרבתית הפוקדת כיום את אזורינו, הברברית והנוראית, סוג של הפתעה בהיסטוריה – כדבר שאיש לא יכול היה לצפות – ניתן לראות שזה מצב שמזמן גם אפשרויות חדשות לישראל. בשעה שמדינות סביבנו מתפרקות, ועקרון הריבונות הקדוש נשחק עד עפר, ובעת שמדינות חדשות נולדות, נוכל בקלות רבה יותר לקבל לגיטימציה עולמית להתנגדותנו להקמת מדינה פלשתינית בגבולות 67, כמו גם

הכרה ברמת הגולן ובחרמון הישראלי כחלק ממדינת ישראל. כאן טמונה אפשרות להסכמים הדדיים ולפשרות היסטוריות שיבטיחו את קיומה של ישראל לדורות.

אל לנו להיתפס לדמיונות שווא בדמות קואליציה עם ארצות האסלם המתון ודיבורים על התוכנית הסעודית ועל יוזמת הליגה הערבית לשלום עם ישראל, כל זאת תמורת הקמתה של מדינה ריבונית פלשתינית בגבולות 67. זו אותה הגברת בשינוי האדרת. זה לא פתרון שיבטיח את קיומנו לדורות, אלא משהו שעל פי התפיסה האסלמית הוא זמני בלבד. ישראל נוסדה, חיה ומתקיימת לא בחסדיהם של הערבים, ואל לנו לקבל פתרון המכנף אותנו תחת חסותם. אנחנו כאן בזכות. אם לערבים יש מילה זמן משלהם אז גם לנו המילה והזמן משלנו.

השיח הפוליטי בישראל מוטה יתר ערכית ואידאולוגית וזה בא תמיד על חשבון התבוננות מקצועית ועניינית על הדברים. אנו מרבים להתגאות בכך שלנו יש אידאולוגיה ובזים לאלה שלתפיסתנו אין. עלינו להשתחרר מעריצותה של הדוגמניות האידאולוגיות ולתת דרור לתעוזת הרוח ולתבונה הטהורה. לומר ב"י לברוני סמ"י האידאולוגיות למיניהם ולצאת לחופשי.

לאידאולוגיות היה תפקיד מרכזי בהיסטוריה המודרנית כמגייסות המונים להחלת שינויים נרחבים. ביניהן גם אידאולוגיות איזמות נוסח הנאציזם והקומוניזם. אך מגיעים ימים שגם אידאולוגיות טובות מהוות מכשול בפני שינויים ואת זאת יש לדעת. מעניין להראות שהליברליזם האמריקאי שונה במהותו מזה האירופי. הוא איננו אידאולוגיה במובן של תפיסת עולם סדורה וכוללת, בדומה לרעיונות המהפכה הצרפתית ולהלכי הרוח שלה, אלא סט של מספר עקרונות מועט ביותר כיצד להתנהג – המזכירים עד מאוד את הכלל היהודי של "אל תעשה לחברך מה ששנוא עליך" – שכל דור ודור מצווה להתאימם למציאות המשתנה.

וכך כותב פרופסור אביעד קליינברג בספרו "שבעת החטאים" בפרק על הצדקנות: "הליברלים (במיוחד באמריקה) מציעים מודל מינימליסטי ופרגמטי של מוסר. במקום ערכים חיוביים יש להם כבוד לזכויותיו של האחר. אם אין הם פוגעים ברווחתו של זולתם ואם אין פוגעים ברווחתם שלהם, הם יוצאים ידי חובתם. מעבר לזה אין הם דורשים דרישות מוסריות ואין הם נדרשים להן. "חייה ותן לחיות". במקרה הטוב הם מתקוממים על אי-צדק, אבל תובענות מוסריות – דרישה לעמידה באמות מידה שהן מעבר למינימום – לא תמצא אצלם. בעיני הליברל התובענות המוסריות היא העדר כבוד לחופש הפרט".

ונסיים בזאת שנאמר, כי החיים הם מורכבים ומפתיעים עד מאוד, ולעיתים אנשים שאנו מתנגדים להשקפותיהם ולמניעיהם, והם יריבים פוליטיים עזים שלנו, בראייה היסטורית דווקא צודקים, ו"מתוך שלא לשמה בא לשמה". כך, הימין בישראל צדק באשר לנושא הפלשתיני, וצריך שיהיה לנו את האומץ והגדולה להודות בזאת.

על חברה וכלכלה בשיח הציבורי שלנו

נמרוד נוי

28 בנובמבר
2015

בעוד בעניין הפלשתיני הדברים אינם תלויים אך ורק בנו, ואנו ספוגים בשיח ערכי ואידאולוגי עז, אשר לכלכלה ולחברה, בדינו פוטנציה עצומה לעשייה ולשינויים החורגים כבר מזמן מן הקונבנציה האידאולוגית.

אף שישאל האם אי קטן באוקיינוס הכלכלה העולמית והגלובליזציה, על הטוב והרע שבהם, ואנו כפופים לחוקיהם וכלליהם והרבה משחק אין לנו, בתוכנו פנימה מתקיים לו מרחב תמרון ועשייה גדול ורב.

כך למשל, הדבר שצריך להטרידנו יותר מכל, בבואנו לעסוק בתחום החשוב של חברה וכלכלה, וכולו בדינו, הוא השתלטות על המדינה ומוסדותיה של קבוצות שונות לאינטרסים מיוחדים ולחלוקה, וזאת תוך כדי הדחת הציבור הרחב ממעמד של ריבון למעמד של המון-עם מפוזר, בלתי מיוצג, ממודר, מקופח ומרושש. לנגד עינינו נגזלת הדמוקרטיה מעמנו ונאנסת על ידי אותן קבוצות, ואנו שוקטים.

ללא צל של ספק, הבעיה הפלשתינית היא מעוררת המחלוקות הגדולות בעם. בחלק הראשון של הטרילוגיה על השיח הציבורי שלנו, טיפלנו בנושא זה והראנו עד כמה הוא לוקה בחסר, מסית ומדיח, ובמובנים רבים הוא פיקציה שאנו מייצרים אותה. ומכאן שאין הצדקה כלל לרוח המפרדת ומפצלת שבקרבות.

בחלק השני, נמשיך להראות כיצד השיח הציבורי מסית אותנו מדרך המלך גם כאשר מדובר בתחום החשוב של כלכלה וחברה. גם כאן, אף שהרבה פחות, השיח האידאולוגי-ערכי משבש את דעתנו ומונע מעמנו להתמודד עם הדברים בכלים רלוונטיים ומתאימים יותר.

וגם כאן נשמע הפזמון החוזר של "לנו יש ערכים ואידאולוגיה". כאילו שהמנטרה הזו משחררת מאחריות ומבטיחה חיי נצח. שהיא נוסחת פלאים פותרת כל. השמאל ממנה להניף את דגל הסוציאל דמוקרטיה ויוצא למתקפה חזיתית נגד הימין על כך שהוא דוגל בניאו ליברליזם, וכולנו טובעים בים של קלישאות שאיש אינו יודע אותן לעומקן ובוחן את תקיפותם כנדרש.

אך, המציאות האובייקטיבית בשטח שונה, והיא אומרת את דברה בשפה חדה וברורה. מתקיימת כיום בקרבנו הבנה רחבה וחוצת מפלגות, שיש לטפל בשאלות היסוד של המשק והחברה הישראלית, כמו: יוקר המחיה והדיור, הפערים החברתיים, הריכוזיות, המונופולים הציבוריים והפרטיים, הון-שלטון-עיתון ועוד. שנחוצות רפורמות גדולות במשק, שיבטיחו יתר תחרות ויעודדו צמיחה בו. ודברים אלה כבר מזמן מחוץ למחשבה האידאולוגית, שמפנה את את מקומה לדיון ענייני ומקצועי יותר על חיינו.

כך, הפרטה איננה בהכרח מילת גנאי, ולעתים היא הדבר הנכון לעשותו. וכך גם, ישנם דברים שנכון שהשוק הפרטי יעסוק בהם, ואילו אחרים – הממשלה. וגם אם הממשלה איננה עוסקת באופן ישיר בפעילות הכלכלית, וברוב המקרים טוב שכך, היא נמצאת שם תמיד, כמי שמפקדת על יצירת התנאים הטובים לפעילות המשק ולאיכותה של החברה. כלומר, הוצאת הדברים לשוק הפרטי אין משמעותה שהממשלה בורחת מאחריותה.

השמאל ממנה להניף את דגל הסוציאל-דמוקרטיה ויוצא למתקפה חזיתית נגד הימין על כך שהוא דוגל בניאו-ליברליזם. וכולנו טובעים בים של קלישאות שאיש אינו יודע אותן לעומקן ובוחן את תקיפותם כנדרש.

במשק מודרני עולה ומזדקרת כלפי מעלה 'הגישה התועלתית', הרואה בפיתוח המשאב האנושי לא רק עניין מוסרי וערכי חשוב, אלא את הכוח המניע של הכלכלה. ללא עובדים משכילים, מיומנים ומרוצים המשק לא יוכל לשגשג ולהתפתח, וחוסנה ובטחונו של המדינה ייפגע. העובדים חייבים להיות שותפים להצלחות ולרווחים של החברות בהן הם עובדים. הם חלק מבעלי העניין, ולא פחות ראויים לתגמול מאשר בעלי ההון והמניות.

גם עובדי המונופולים הממשלתיים הגדולים נוטלים חלק במחנה הקבוצות לאינטרסים מיוחדים ולחלוקה, שעל פי גיא רולניק מעיתון "דה מרקר", פועלים כקואליציות מיסוי עצמאיות. בקיצור, גוזרים עלינו קופונים. בהחלט יש לחולל בתוכם רפורמות נרחבות.

אם אלו הם פני הדברים אז אין סיבה למחלוקות הגדולות בציבור שאנו שרויים בהן, הנושאים נופך אידאולוגי-ערכי עז. בעיות המשק

והחברה הישראלית משותפים לכלל ישראל והן פוגעות בדמוקרטיה ומאיימות על חוסנו וביטחונו. יש על כן לשאוף ליצירת הסכמות לאומיות רחבות גם בתחום זה.

עלינו לדחות את סוכני האידאולוגיות למיניהן ולתת דרור למרחב האפשרויות של היש. לא להתפתות למלל הארכאי והנלעג של 'נבחרינו' הפוליטיקאים, לסור מדרכם של הטיפוסים הטנטליים בקרבנו, שמבלי דעת ובמענה לצורכי נפש 'איחודיים', מרוממים את עצמם בערכים ובאידאולוגיות. ולבסוף, לא לחשוש ממעמדם של אלו מאנשי הרוח, התרבות והאקדמיה בתוכנו, המנותקים מהוויית החיים היום יומית, ושמעבר לתחומי עיסוקם אין להם כל יתרון על פני איש בישראל.

ומעל כל זה מזדקרת חולשתן היסודית של מערכות חיינו הציבוריים במדינה, ובראשן המערכת הפוליטית. הן שעומדת ביסוד הדברים הלא טובים שקורים לנו. וכדי לרפא חולי זה אין צורך באידאולוגיה כלשהי, אלא רק בשכל טוב, במקצוענות ומשהו מתעוזה הרוח ואומץ הלב, שאבדו לנו בחילופי הדורות עם היעלמותם של האבות המייסדים.

שינוי סדר היום הכלכלי-חברתי יבוא רק עם שינוי פניה של הפוליטיקה בישראל. ואת זאת המרכז-שמאל איננו מבין ויודע כיצד לעשות.

ומכאן עובר הכדור אל מגרשה של הפוליטיקה. ללא פיתוח עוצמה של חיים דמוקרטיים בתוכנו, שרק מערכת פוליטית ראויה לשמה יכולה לייצר – והמחאה הציבורית עם כל חשיבותה איננה תחליף לה – שום דבר טוב שנחלום עליו, באשר לחיינו הציבוריים במדינה, לא יהיה בהישג ידינו. על כך נדבר ונעסוק במאמר השלישי בטרילוגיה על השיח הציבורי בישראל. שם אנו ניצבים בפני שוקת שבורה ואין אפילו ילד קטן אחד שקם ואומר המלך הוא עירום.

על הפוליטיקה בשיח הציבורי שלנו

נמרוד נוי

3 בדצמבר
2015

תחום הפוליטיקה איננו סיפור של שמאל או ימין, וגם לא עניין לדיבור משמים על ערכים ואידאולוגיות. הוא משותף לכולנו, ויחד עלינו לתקנו. הטיפשות היא העומדת לפתחנו.

הפוליטיקה בישראל היא שטח הפקר. התחום המוזנח ביותר בממלכה היפה שהקמנו. היא איננה נתפסת כלל כמקצוע שיש ללמודו ולהתנסות בו, ולמעשה אין מתקיימים בתוכנו חיים פוליטיים של ממש.

שלושה כשלים עיקריים מונעים בעדנו לפרוץ דרך אל מציאות פוליטית חדשה:

הראשון, חוסר יכולתנו להפריד ולהבדיל בין 'הגיון הפוליטיקה' ל'הגיון המדינה', בחזקת מה שלפוליטיקה לפוליטיקה ומה שלמדינה למדינה. זה סוג של פגם מולד שעלינו להיפטר ממנו.

כך קורה שהעיסוק בענייני ניהול המדינה נתפס על ידנו כמעשה הפוליטי האולטימטיבי. כולנו עוסקים השכם והערב בשאלות הביטחון והשלום וחברה וכלכלה וספורט שזהו יעודה העיקרי של הפוליטיקה, ולא היא.

זה נכון שהשיח הציבורי שלנו עוסק ברובו בניהול ענייני המדינה אך עיקרו איננו פוליטיקה, ואת זאת עלינו לדעת.

הפוליטיקה עוסקת בשיח הציבורי במובן של אבטחת איכותו ובמשמעותיות הכלליות של הרעיונות הנושאים אותו, בניסוחיהם העקרוניים ובהקשריהם הרחבים. תפקידה של המדינה לתרגם את הלכי הרוח הכלליים האלה בציבור לכלל תכניות עבודה, ששיקול הדעת שבבסיסן

הוא ענייני יותר, ובעיקרו טכני, מקצועי ומפורט עד מאוד. זהו הקו הדק המבדיל בין השתיים.

הכשל השני, נעוץ בעצם קיומה של תרבות פוליטית בה אין שואלים שאלות ובולטת במיוחד היעדרותה של תשתית מקצועית מכוונת ומנחה. מציאות המתכחשת בכל כוחה לצורך בקיומם של תהליכי חשיבה ועיון והגות בכל האמור לחיינו הפוליטיים במדינה. והמפלגות בישראל מרוקנות מכל שביב של חוכמת הניהול והארגון.

כך קורה, שדרכי התנהלותנו כושלות והמלל שאנו מייצרים תפל, וברוב המקרים אנו פועלים נגד טובתנו ויורים לעצמנו ברגליים.

הכשל השלישי, נגזר מהטיית היתר הערכית אידאולוגית המאפיינת את דורנו. אנו מרוממים את עצמנו ברוח הזו, ומתעלמים כליל מדרכי התנהלות של מערכות חיינו הציבוריים ומוסדותיהן, והשפעתם המכרעת על חוסנה ובטחונה של המדינה.

בריק הגדול הזה, הממד הבלתי תכליתי של הפוליטיקה משתלט על חיינו וחוגג, והממד התכליתי שלה, נכלם וחפוי ראש, נדחק לקרן זוית. תחת שנתמקד במאמצים להשיט את ספינת הזו, מדינת ישראל, אל עבר חוף מבטחים, הפוליטיקה נתפסת יותר ויותר כזירה לאומית של מאבק כוח ואגו מכוערים, של אינטרסים מקומיים ומגזריים, ושל קומבינות ומיני קטנות שאינם לגופו של עניין.

האקדמיה, שלה תפקיד חשוב מאוד בחיינו, תקועה עם הסיפור ההיסטורי המופלא של הדמוקרטיה, ואין לה הרבה מה להציע בנוגע לפוליטיקה, פרט ל'נוסחת הפלא' של שינוי שיטת הבחירות והממשל. וכשלא מתקיימת בתוכנו כל חשיבה, נציגי הקבוצה השלטת כיום במדינה ממהרים לאמץ את רעיון שינוי השיטה, שבסופו של יום נועד להמשיך ולשמר את הכוח והתגמולים שבידיהם, ולהשאיר את הציבור הרחב מחוץ לתמונה – שדוד, נרמס וחסר כל משקל והשפעה.

ככה זה שלא שלא עוסקים בשאלות היסוד והאמת של חיינו, ופועלים כרובוטים שתוכנתו על פי אלגוריתם נצחי המצווה להמשיך לעד מציאות עבר.

הפוליטיקה מצטיירת כיום, על סמלה בניין הכנסת, כמצודה של שמרנות וארכאיות בלב החברה הישראלית, הזורעת הרס ופורענות על סביבותיה (צילמה ענת מנדל)

עלינו להבין שלפוליטיקה תפקיד מאוד חשוב בקונספט הדמוקרטי – היא מהות העומדת בפני עצמה. תפקידה להוות את הזירה העיקרית של חיינו הדמוקרטיים. היא מופקדת על 'פיתוח עוצמה של חיים דמוקרטיים' במדינה. עוצמה שתייצר הסכמות לאומיות רחבות בתוכנו, תבטיח את איכותן של דרכי התנהלותנו, ותבסס יכולות משמעותיות שיאפשרו לנו להתמודד באופן טוב יותר עם אתגרי המציאות המשתנה.

אף שאנו מתגאים שישראל היא מדינה דמוקרטית, עלינו לדעת שתחת המטריה הגדולה והמכובדת הזו ישנם בתוכנו איים נרחבים ביותר בהם שוררת מציאות שהיא לכאורה דמוקרטית. על רקע זאת חשוב מאוד להדגיש שני עקרונות יסוד:

(1) שיתוף הרבים;

(2) מתן עדיפות עליונה לתבונה הקולקטיבית.

כשבוחנים את עבודת המפלגות במדינה אפשר להגיד, כי במובן המהותי של הדבר, שני ערכי יסוד אלו כלל אינם באים לידי ביטוי בתוכנו. תחת מעטה דק של פורמליזם דמוקרטי מצטיירת לה מציאות בה המפלגות נשלטות ללא מיצרים על ידי הפוליטיקאים הנבחרים לכנסת, ובמיוחד על ידי יושבי הראש שלהן, ולא מתקיימים בהן כל תהליכים ראויים של עבודה וקבלת החלטות. במציאות זו אנו, חברי המפלגות והציבור כולו, משולים 'פלטפורמה של חמורים' עליהם רוכבים הפוליטיקאים לכנסת ולממשלה ותו לא.

מתוך ההכרה הרחבה המנחה אותנו, כי לאיכותן של דרכי התנהלותנו השפעה עצומה על חיינו, נגדיר עתה את משימותיה העיקריות של הפוליטיקה, השונות עד מאוד ממה שנתפס בתוכנו כיום:

(1) להבטיח את איכותו של השיח הציבורי-פוליטי-חברתי בתוכנו;

(2) להבטיח את צמיחתו של קאדר צעיר של פוליטיקאים שיובילו את המדינה בעתיד;

(3) להבטיח את איכות התנהלותן של מערכות חיינו הציבוריים, ובראשן המערכת הפוליטית והמערכת השלטונית.

מיותר להגיד, ששום דבר מן האמור לעיל איננו מתקיים בקרבנו.

אנו חשים שהדברים אינם כשורה אך מסרבים לכרוך מציאות זו בחולשתן היסודית של מערכותינו הציבוריות.

ומתוך החידלון והאפסיים של הפוליטיקה צומחת ועולה נוסחה חדשה והיא המחאה הציבורית. אם הדברים כל כך רעים ואין תקווה לשינוי אז המחאה תעשה זאת. כך חושבים ומאמינים בתוכנו רבים ממובילי הציבור בתקשורת ובמרחבים האחרים. בקיצור, הרמנו ידיים ואין יותר אמונה בפוליטיקה.

מעת לעת באים בשעריה של הפוליטיקה אנשים חדשים וצעירים. רובם טובים ומוכשרים, אך זה בלבד איננו מספיק. מאחר ואין ביכולתם לחרוג מן הקיים הם ממשיכים, ולעיתים ביתר שאת, באותו העוד מאותו הדבר, המייצר כיום למדינה הפסדים עצומים.

עלינו לחולל תמורות היסטוריות גדולות בגזרת זו של חיינו, ולשם כך נדרשת תעוזת הרוח שאנו כה חסרים ומקצוענות רבה. נצטרך לייסד מערכת פוליטית חדשה, הנשענת על שתי מפלגת הגמוניות גדולות, לבסס תרבות פוליטית חדשה, ולחולל מפנה גדול בדרכי התנהלותן של המפלגות.

ולצורכי המחשה בלבד, הנה דוגמה אחת לעומק העשייה המוטלת עלינו בדרך אל פוליטיקה חדשה:

הגיע העת לאמץ את התפיסה שפוליטיקה היא פעילות בעלת מאפיינים ציבוריים נרחבים, וכך עליה לעמוד בכל אמות המידה ודפוסי העבודה המחייבים ארגונים ציבוריים למיניהם. מבקר המדינה, למשל, מתייחס רק לנושא הכספים במערכת הפוליטית, והוא מנוע מלתת את דעתו לכלל דרכי התנהלותן של המפלגות. עלינו להשתחרר מן התפיסה הנאיבית שמפלגות בישראל, פרט לחובת נאמנות למדינה ולחוקיה, חפות מכל אמות מידה מקובלות של התנהלות. והנה לכם המפתח לאנרכיה ולאינפנטיליזציה הרבה, שכה מאפיינת כיום את הפוליטיקה שלנו.

אין תחליף לפוליטיקה איכותית, ושום דבר טוב שנחלום עליו, באשר לחיינו הציבוריים, לא יעלה ולא יצלח בידינו מבלי שנטפל באורגן החשוב זה. אנו ניצבים בפני שוקת שבורה ואין אפילו ילד קטן אחד שקם ואומר המלך הוא עירום.

בעוד באשר לבעיה הפלשתינית אין לנו שליטה על מרבית מרכיבי המציאות, אשר לפוליטיקה הכולל בידינו, ואנו חסרי אונים ומעש. זה מחדל דורי ענק ונדרשת כאן עשייה מכוונת. משהו החורג בהרבה מכל מה שאנו יודעים ומבינים כיום פוליטיקה מהי.

התהליך המדיני הוא עניין שבין הפלסטינים לאחיהם הערבים

נמרוד נוי

5 באוקטובר
2015,

הגישה הבינרית לפתרון הבעיה הפלסטינית, שבסיסה או שתי המדינות או מדינה דו-לאומית, הייתה מלכתחילה הצגה שגויה של הדברים ולפיכך נידונה לכישלון. עכשיו נדרשת חשיבה מחודשת בנושא הלאומי הקריטי הזה לקיומנו. משהו פורץ דרך שישחרר אותנו מן הפלונטר הזה

העולם הערבי כולו איננו מקבל את קיומנו במרחב הענק שלו. אי אפשר לצמצם את הדברים רק לבעיה הפלסטינית. יותר מכך, הפלסטינים מהווים מנוף בידי הערבים כדי לדחוק את ישראל החוצה ולהיפטר ממנה. הם אינם רוצים בפתרונה של הבעיה. הם רוצים את הפצע הזה פתוח ומדמם.

אנו כה כמהים לשלום ולשם כך מוכנים להתעלם מן המציאות, לשקר לעצמנו ואף לבדות עולם דמיוני. "הריצה המטורפת בישראל אחרי שלום, לא רק שאינה מביאה שלום, אלא מביאה מלחמה", אומר פרופסור ישראל אומן, חתן פרס נובל לכלכלה. לאחרונה, צץ סיפור חדש: אם נקבל את ההצעה הסעודית להקמת מדינה פלסטינית אז לפחות שלוש מדינות אסלמיות מתונות יחתמו גם הן עמנו על שלום. דברים אלה אמר יצחק הרצוג, יו"ר מפלגת העבודה, בטלוויזיה בתגובה לנאומו של ראש הממשלה נתניהו באו"ם. ואמירות דומות נשמעות גם מפיו של יאיר לפיד יו"ר מפלגת יש עתיד.

נרטיב לאומי בלתי פתיר. מתוך הסרט "חמש מצלמות שבורות" (צילום: יח"צ)

מאיפה מצצו השניים את הקביעה הזו? על מה הם מתבססים? אז לידיעתם של הרצוג ולפיד, הערבים יקבלו כל מה שניתן להם. הם אינם יכולים להשמידנו בעת הזאת, אך הם יכולים לנגוס בנו עוד ועוד. וזה מה שעומד בבסיס רעיון שתי המדינות שהם נאחזים בו. להם יש את הזמן שלהם, ומה שלא הצליחו להשיג עתה יעשו במהלך הדורות. זה הזמן האסלמי הידוע ואסטרטגיית ההודנה המפורסמת שלו. הם לא ישקטו עד שניקה כולנו את ה'פקלאות' ואת מקל הנדודים היהודי הידוע ונסולק מן האזור הזה, כפי שעשו לצלבנים.

כשמסביב יהום הסער, ועקרון הריבונות המדינתי הקדוש נשחק עד דק, ומגילת זכויות האדם מושלכת אחר כבוד לבארות המים היבשים של

מדבריות ערב על ידי לוחמי דאע"ש ושלוחותיהם, ואיש איננו יודע כיצד תיראה מפת האזור אפילו בעוד שנה, זו לא העת להקים מדינת ננס פלסטינית ריבונית, שמעולם לא היה ייצור כזה, שתאחז בגרונה של ישראל. וגם לא הזמן להזיות על מדינות אסלמיות מתונות.

יצאנו מלבנון וקיבלנו את החיזבאללה. יצאנו מעזה וקיבלנו את החמאס. מי תוקע לידינו שזה יהיה אחרת כשנצא מיהודה ושומרון? לא הייתי מהמר ככה עם ההיסטוריה. ישראל איננה ניסוי שאפשר לחזור בו. היא עובדה קיימת. ואנו כאן בזכות ולא בחסדן של מדינות ערב.

כל עוד הפלסטינים עם גבם לירדן ולמצרים ועם פניהם למדינת ישראל לא ייכון כאן שלום.

לא עלינו ולא על ידינו במערב להקים את המדינה הפלסטינית. אם הערבים רוצים להקים להם מדינה שיעשו זאת בשטחיהם ואנחנו את חלקנו ניתן בבוא הזמן וכשהדברים יתייצבו ויתבהרו, ובזאת יסתיים ה"כיבוש". פתרון ריאלי אפשרי הוא שילובם של הפלסטינים במסגרת מדינת ירדן, כפי שהיה המצב לפני מלחמת ששת הימים. ואז, במסגרת הסכם פשרה היסטורי, נעביר לידי המסגרת שתקום חלקים ניכרים משטחי יהודה ושומרון, אך בשום פנים ואופן לא את כולם. וזאת רק לאחר ששטחים אלה יפורזו ויובטח ביטחוננו. במסגרת זו ההתנחלויות בשטחים הפתוחים שיישאר בידנו הן חלק מן הפתרון ולא הבעיה שלו.

הקמת מדינת ננס בגבולות 67, ביננו למדינת ירדן, וירושלים המזרחית בירתה היא נוסחת התאבדות ולא פתרון בר היתכנות ובר קיימא. וכאמור, מבחינת הערבים והפלסטינים זה עוד צעד בדרך הארוכה לסילוקה של ישראל מן האזור. רק לחשוב על נמל בעזה ואניות מלחמה איראניות וטורקיות עוגנות שם דרך קבע, מעורר חלחלה. וירושלים כבירת המדינה הפלסטינית משמעותה מהומה אזורית רבתית שאיש לא יודע את סופה. ואין כמו ירושלים לסמל את נצחוננו הגדול של האסלם על היהודים במלחמתם להחלפתם כעם הנבחר (אבי בקר, "מי הוא העם הנבחר?").

עלינו להישמר שלא להכפיף את הדיון הציבורי בתוכנו בשאלה הפלסטינית למסגרות פוליטיות, אידאולוגיות וערכיות קיימות, ולשאוף לנהל באופן ענייני ומקצועי ככל האפשר. רק כך נגיע להסכמות לאומיות נרחבות ולדרך ראויה יותר. הימין הקיצוני המשיחי הוא סכנה לקיומנו בדיוק כפי שהשמאל הגאולי, הסבור שבידו מטה קסמים העונה לשם "הערכים האוניברסליים", שיביא מזור לכל חוליי העולם. לא זה ולא זה. שתי מדינות לשני העמים היא תפיסה גאולית מבית היוצר של השמאל, וסיפוח כל שטחי יהודה ושומרון ובניית בית המקדש והשאר ביד שמיים – מבית מדרשו של הימין המשיחי.

לא הכול תלוי אך ורק בנו ובמעשי ידינו

בעיקר נידרש להבין שלא הכול תלוי אך ורק בנו ובמעשי ידינו. גם הערבים נושאים באחריות לדברים. כל פתרון המשחרר אותם מאחריותם לבעיה הפלסטינית פסול מיסודו ואין לקבלו. כמו כן, יהיה עלינו להישמר שלא להיסחף אחר הדחפים האנושיים ההרסניים לשליטה ולריבונות על המציאות (רבקה שכטר, "עולם בתוך עולם"). הדיבורים הבלתי פוסקים על אופק מדיני, הדרישה לנקוט ביוזמה מדינית והתפתחות רגשות אשם שהנה לא עשינו די, נגזרים ישירות משאיפות מרדניות אלו. הם מחלה מערבית שאין לה מקום באזורנו. הציונות המודרנית החלה לפני למעלה מ-120 שנה ועם כל הבעיות בדרך והקשיים אנו פורחים ומשגשגים, ואין להלך עלינו אימים.

"הכיבוש" הוא חלק מן האסטרטגיה הגדולה של הערבים להחליש את ישראל ולפוררה. מציאות שבמובנים רבים נכפתה עלינו. אנו רוצים להיחלץ ממנה אך איננו יכולים לעשות כן, בטרם ייווצרו התנאים המאפשרים להגיע לפתרונות ריאליים שיבטיחו את שרידותה ושגשוגה של ישראל לדורות. עד ימים יבואו ניתן להגיע להסדרי ביניים שונים ואף לבצע צעדים חד צדדיים.

הפלסטינים קוראים היטב את המפה הפוליטית בישראל, ומזהים את דבקו של השמאל בערכים האוניברסליים כדבר שמעביר אותו על דעתו וגובר על כל שיקול דעת אחר. הם רואים כיצד הוא יוזם פניות, מעל לראשה של ממשלת ישראל הנבחרת, לאומות העולם שיתמכו ברעיון שתי המדינות ובהטלת חרם על ישראל, ומוציא את דיבת הארץ רעה בקרבן. הפלסטינים מנצלים זאת היטב. ובכך השמאל במעשיו משתף פעולה עם הפלסטינים והוא איננו מוסרי בעליל.

פתח לאפשרויות חדשות ולהזדמנויות היסטוריות

ומנגד, תקופה זו היא גם פתח לאפשרויות חדשות ולהזדמנויות היסטוריות שלא ידענו כמותן קודם. האירועים הפוקדים את אזורינו הם בחזקת הפתעה בהיסטוריה שאיש לא יכול היה לצפותה, ועלינו להשכיל לנצלה עד תום. אנו נדרשים להתאזר בסבלנות, לדחות מעלינו מגמות של קוצר רוח ופיזיות שאינן הולמות את אזורינו, לגלות תבונה מדינית רבה, ולהימנע ככל האפשר מלהיסחף אחר הלכי רוח גאוליים למיניהם. לאסלם יש את הזמן שלו אז גם לנו יש את הזמן. המציאות החדשה שמתהווה באזורנו תאפשר לנו להשיג לגיטימציה והכרה בינלאומית לפתרון הבעיה הפלסטינית שלא על דרך הדגם השגור של שתי המדינות, והכרה בחרמון הישראלי וברמת הגולן כחלק אינטגרלי מישראל. ובמובן זה ניתן לומר שמלחמת העצמאות עדיין לא הסתיימה.

הבעיה הפלשתינית אכן רובצת לפתחנו, אך פתרונה יוכל להתגשם רק אם ירדן ומצרים ושאר ארצות ערב יקבלו על עצמן את האחריות לה. כל עוד הנטל כולו עלינו, וברוב טיפשותנו הסכמנו לכך, לא תושג שום התקדמות והמצב הקיים יישאר על כנו. במובנים רבים הבאנו זאת על עצמנו. הסתובב בראשינו איזה בורג והתהפכו היוצרות. תהליך מדיני לשלום הוא בראש וראשונה עניין לפלשתינים עם אחיהם הערבים ולא אתנו. וכאמור, בבוא העת ניתן את חלקנו בהתאם.

אין ספק שזהו לב ליבו של הקונפליקט הגדול בין השמאל לימין בישראל, שהוא מיותר, אין בו כל הצדקה וניתן וצריך למנעו. על כן, הסיפור הזה שיש בתוכנו אנשים טובים שרוצים בשלום, דוגמת 'מחנה השלום', ומולם אנשים רעים שמתנגדים לו חייב להיפסק ומיד. עלינו לעבור משיח של משאלות לב לשיח על הרלוונטי ועל האפשרי והמציאותי בחיינו.

The political process for peace is a matter between the Palestinians and their Arab brothers

JP www.jpost.com/Opinion/A-peace-process-requires-the-Palestinians-and-the-Arab-states-426331

Opinion

By NIMROD NOY \

10/18/2015 21:26

The political process for peace is a matter between the Palestinians and their Arab brothers

We must now consider something groundbreaking to release us from this tangled situation.

Arab leaders meet at an Arab League meeting. (photo credit:REUTERS)

The binary approach to solving the Palestinian problem, based on either two states or a binational state, was from the outset a flawed presentation of the situation, and therefore is destined to be a failure. We must now rethink this national issue, which is critical to our existence – something groundbreaking to release us from this tangled situation.

The entire Arab world does not accept our existence in their enormous space. This issue cannot be reduced only to the Israeli-Palestinian problem.

In addition, the Palestinians are used as a lever by the Arabs in order to push Israel out and get rid of it. They do not wish to solve the problem. They want this wound open and bleeding.

We in Israel desire peace so much that we are willing to ignore reality, lie to ourselves and even invent an imaginary world. "Israel's insane race toward peace not only has not brought about peace, but has brought war," said Professor Yisrael Aumann, winner of the Nobel Prize in Economics.

Recently, a new story has emerged: if we accept the Saudi initiative to create a Palestinian state, then at least three moderate Islamic states will also sign peace agreements with us. This was said by Isaac Herzog, Zionist Union leader, in response to Prime Minister Benjamin Netanyahu's speech at the UN.

Similar words were spoken by Yair Lapid, chairman of the Yesh Atid party.

Where did these two get this idea from? What do they base it on? Herzog and Lapid should know that the Arabs will accept anything we give them. At this time, they cannot destroy us, but they can take more and more bites out of us. This is the basis of the two-state idea which they hold on to. They have their time, and what they cannot achieve now they will do over the course of generations.

This is the well-known Islamic time and the famous strategy of hudna. They will not be quiet until we all pack our things, take our Jewish walking stick and, like the Crusaders, get out of this area.

When all around us we see stormy chaos, the principle of national sovereignty has been eroded until it is extremely thin, human rights are being dumped unceremoniously into the dry wells of Arab deserts by Islamic State fighters and their like, and nobody knows what the map of the region will look like even one year from now, this is not the time to establish a dwarf sovereign Palestinian country – and there has never been such a thing – which will seize Israel's throat. It's also not the time for fantasies about moderate Arab countries.

We left Lebanon and got Hezbollah. We left Gaza and got Hamas. Who says it will be different when we leave Judea and Samaria? I wouldn't gamble this way with history. Israel is not an experiment that you can take back. It is an established fact. And we are here by right, not by the good graces of Arab countries.

As long as the Palestinians' backs are to Jordan and Egypt and their faces are turned to Israel, there cannot be peace here.

It is not our responsibility and not the responsibility of our friends in the West to create a Palestinian state. If the Arabs wish to establish a state for them, they can do this in their territory, and we can contribute our part at the right time and when things stabilize and become clear, and then the "occupation" will come to an end. A realistic and feasible solution is to integrate the Palestinians into Jordan, like before the Six Day War.

And then, in the framework of a historic compromise agreement, we will transfer to this framework significant parts of Judea and Samaria, but under no circumstances all of it. And this is only after these areas are demilitarized and our security is assured. In this framework, the settlements in the open territories that will remain ours are part of the solution and not part of the problem.

Establishment of a dwarf country based on the 1967 borders between us and Jordan with east Jerusalem as the capital is a formula for suicide, and is not a sustainable or feasible solution. As said above, in terms of the Arabs and the Palestinians, this is another step on the long path to kicking Israel out of the region. The thought of a port in Gaza and Iranian and Turkish warships permanently anchored there is horrifying.

Jerusalem as the capital of the Palestinian state means widespread regional turmoil which may never end.

There is nothing like Jerusalem to symbolize Islam's great victory over the Jews in their efforts to replace them as the chosen people (see Avi Beker's book *The Chosen: The History of An Idea, and the Anatomy of an Obsession*).

We must take care not to subject our internal public dialogue about the Palestinian question to the existing political, ideological and moral frameworks, and must strive to conduct it in the most practical and professional manner possible.

This is the only way to reach a broad national consensus about a more appropriate path. The extreme messianic right wing in Israel is just as much of an existential threat as the redemptive Left, which believes it holds a magic wand named "universal values" that can cure all the world's illnesses.

Neither of these approaches is right. Two states for two peoples is a redemptive stance from the workshop of the Left, and annexing all of Judea and Samaria and building the Temple and leaving the consequences in God's hands is a stance from the study house of the messianic Right.

We must understand that not everything depends only on us and our actions. The Arabs are also responsible for this situation.

Any solution that releases them from their responsibility regarding the Palestinian question is illegitimate and cannot be considered. We must also be careful not to get carried away with destructive human impulses to control and rule over reality. (See Professor Rivka Schechter's book *A World Inside a World*). These impulses are behind the constant talk of a political horizon, the demand to take political initiative, and the development of feelings of guilt that we haven't done enough. This worldview is a Western illness that has no place in our region. If Islam can bide its time, then we too can bide our time. Modern Zionism began more than 120 years ago. Despite all the challenges along the way, we are growing and thriving, and nobody can frighten us.

The "occupation" is part of a wide strategy of the Arabs to weaken Israel and break it apart, a reality which in many ways was forced upon us. We want to be freed from it, but we cannot do it before creating the conditions which will allow the achievement of realistic solutions to ensure the survival and prosperity of Israel, for many generations to come. Until then, we can achieve interim arrangements and even take unilateral steps.

The Palestinians read the Israeli political map well, and identify the Left's adherence to universal values as something that drives it crazy, canceling out all other considerations.

They see how it initiates contact, behind the back of the elected Israeli government, with world nations, and encourages them to support the idea of two states and boycotting and slandering Israel.

The Palestinians are exploiting this very effectively. And in this way the Left is cooperating with the Palestinians, which is in itself an immoral act.

On the other hand, our times are also an opening for new and historic opportunities which we have never seen before. The events taking place throughout our region nobody could have predicted, and we must learn to take full advantage.

We need to resist any tendencies to impatience and impulsiveness which are not fitting to our region, act with diplomatic wisdom, and not be swept away by redemptive trends. The new reality being created in our region will allow us to achieve legitimacy and international recognition to solve the Palestinian problem, not based on the model of two states, and obtain recognition of the Israeli Mount Hermon and the Golan

Heights as integral parts of Israel. In this regard, it can be said that the War of Independence has not yet ended.

The Palestinian problem indeed crouches at our door, but its solution can be realized only if Jordan and Egypt, and all the other Arab countries, take upon themselves the responsibility for it. As long as the burden is only on us, to which we have agreed in our stupidity, no progress can be achieved and the current situation will not change. In many ways we have brought this upon ourselves.

Some screw came loose in our heads and the tables have turned. The peace process is first and foremost a matter for the Palestinians and their Arab brothers, and not for us.

As I said above, when the time comes, we will contribute our share accordingly.

There is no doubt that this is the heart of the big conflict between the Left and Right in Israel, which is unnecessary, unjustified and must and can be prevented. Therefore, this perception that we have good people who want peace, such as the “peace-camp,” and facing them evil people who oppose them, must cease immediately.

We must switch from a discourse of wishful thinking to a discourse of the relevant, possible and feasible.

The writer is author of the new book about the Israeli political system, Towards a New Paradigm.

LET THE NEWS COME TO YOU

▶ Subscribe to our newsletter and get our top stories directly to your inbox

Sign up for our newsletter

Please insert a valid email address

By signing up to The Jpost mailing list, I hereby

האם ההדתה של ישראל הוא איום ממשי?

נמרוד נוי

26 בדצמבר
2015,

הציונות הדתית היא תנועה אקטיביסטית במהותה, והיא תלך עם האידאולוגיה שלה ככל הניתן רחוק. הדבר היחידי שיכול לעצרה הוא פגיעה בערך החשוב של 'אחדות ישראל'.

לפני כ-15 שנים קראתי שני ספרים מעניינים וחשובים עד מאוד על הציונות הדתית מאת פרופסור דב שוורץ: "ארץ הממשות והדמיון" ו-"הציונות הדתית: תולדות ופרקי אידאולוגיה".

הספר הראשון עוסק במעמדה של ארץ ישראל בהגות הדתית ציונית, וזאת לנוכח התחושות הגאוליות שהתפרצו בקרבה עם שחרור שטחי יהודה ושומרון, וכמובן ירושלים, במלחמת ששת הימים, ומהלך ההתיישבות האגרסיבי בשטחים והקמת ההתנחלויות על ידי גוש אמונים.

הספר השני סוקר את תולדותיה של הציונות-הדתית ואת צמיחת היסודות האידאולוגיים שלה מתחילת המאה ה-20 ועד לסופה. כיצד פילסה התנועה הזו את דרכה מן השוליים אל מוקדי ההשפעה הפוליטיים והחברתיים.

מדברי הסיכום של פרופסור שוורץ זכור לי במיוחד אמירתו, כי הציונות הדתית היא תנועה אקטיביסטית במהותה, והיא תלך עם האידאולוגיה שלה ככל הניתן רחוק. הדבר היחידי שיכול לעצרה הוא פגיעה בערך החשוב של 'אחדות ישראל'. כל עוד אין פגיעה בערך זה האקטיביזם הנ"ל יימשך.

הציבור החילוני בישראל הוא ציבור מוחלש

ללא צל של ספק, הציבור החילוני בישראל בימינו, דור שני לאבות המייסדים, הוא ציבור מוחלש. הוא הודר והורחק מן המסורת היהודית ובסיסה השונים, וגם לא קיבל חינוך שיכין אותו היטב לחיים חילוניים לאומיים משמעותיים, איכותיים וערכיים.

על כך ניתן להוסיף, כי התהליכים הטבעיים של היווצרות מעמד ביניים גדול ומשכיל במדינות הדמוקרטיות-ליברליות במערב, וכך בישראל, העלו והעצימו את היחיד ודחקו משהו את הסולידריות ואת הלאומיות. אל תוך הסדק הפעור הזה נכנסה בחדווה רבה הציונות הדתית, על שלוחותיה הגאוליות, בדרכה לכיבוש עוד ועוד מאחזים בחברה ובפוליטיקה הישראלית. זה השביל בו לקבוצות קטנות ולוחמתיות תמיד יש יתרון.

העיתונאי ואיש התרבות יורם ברונבסקי ז"ל כתב פעם מאמר בשבחי הבורגנות. על כך שאנשים חופשיים ומשוחחרים מדאגות-יתר של פרנסה

הם גם התשתית החשובה להתפתחות התרבות והיצירה האנושית. אך מאידך, הבורגנות והליברליזם חשופים ופגיעים עד מאד אל מול זרמים אידאולוגיים קיצוניים, וקבוצות לאומניות ימיניות ודתיות. וזה מן הסתם סדרו של עולם, ומצבנו כאן ד'היום.

אם נוסיף לכך את חולשתה הדורית הקשה של המערכת הפוליטית בישראל, והנה לנו הסבר מספיק ממצה על עלייתה של הציונות הדתית אל קדמת הבמה הישראלית באין מפריע.

חששות הציבור החילוני מההדתה של המדינה, והשתלטות הימין הקיצוני עליה הן מופרכות

בהסתכלות רחבה יותר, חששות הציבור החילוני מההדתה של המדינה, והשתלטות הימין הקיצוני עליה הן מופרכות. יותר מכך, ניתן אף להצביע על תהליכים חיוביים של השתלבות הציבור הדתי הנאור בחיי המדינה, תוך קבלת עקרונות הדמוקרטיה הליברלית, רוחה וערכיה. וכאמור, הגבול יעבור באותו המקום שהציבור החילוני והנאור יציבו קיר ברזל של נחישות ועוצמה חברתית, שכיום נעדרים ממנו.

והסטיסטיקות מורות על כשליש מחובשי הכיפות שמסירים אותן עוד בצעירותם. וניתן גם להצביע על תהליכים חיוביים בקרב החרדים

לא כל חובש כיפה ראוי לה, והיהדות איננה עיר מקלט לפושעים. כך צריך להתייחס לנערי הגבעות. (צילום פרטי שלי)

במדינה. הם יוצאים יותר לעבודה, מתגייסים יותר לצבא, ורבים מהם יושבים על ספסלי הלימודים במכללות ובאוניברסיטאות. ומי יודע מה צופן לנו העתיד. אולי, עוד נחזור ונשנן את השורות המופלאות משירו של ביאליק "לבדי": **גֶּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, גֶּלֶם סָחַף הָאוֹר, שִׁיכָה חֲדָשָׁה אֶת-בֶּקֶר חַיִּיָּהם הָרְבִינָה; וְאֵנִי, גּוֹזֵל רֶךְ, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב.**

יותר מכך, מאז קום המדינה נוצקו בתוכנו יסודות מספיק חזקים ומושרשים של דמוקרטיה ושל אורח חיים ותרבות ישראלית ייחודית. אינני מזהה איום ממשי על מצב זה. האנרגיות המתגברות את הדבר הן מאוד חזקות ואינטנסיביות, ושום רוח-צד זמנית לא תוכל להן. תנועת המטוטלת ימינה, לה אנו עדים כיום, תמצא את נקודת האיזון החדשה שלה, וכולנו נצא נשכרים מכך.

פרט לחולשה הגדולה המאפיינת את זירת חיינו הציבוריים במדינה, מוסדותיה ומערכותיה, מתקיימים בתוכנו חיים של עשייה ויצירה יוצאי דופן בעושרם בכל התחומים. זה סיפור מדהים שעוד ידובר בו דורות.

אסטרטגיית השמאל להלך אימים על הציבור, תוך הצגת תרחישי קיצון של חורבן והרס, שגויה ונידונה לכישלון. לא זו הדרך. מוטב שיבחן את עצמו טרם יאשים את העולם כולו. הסיפור שהוא מספר ישן וארכאי ואין בו כדי להגדיר אתנוס לאומי חדש מגייס ומלכד. כוונות טובות אינן ערובה להשגת תוצאות טובות, ובמונחי השורה התחתונה השמאל רק מחזק את המגמות השליליות שבתוכנו ומגביר את הרוח הרעה המשלהבת.

לדת יש כל מיני נקודת יציאה ואחת מהן היא הגאולה והמשיחיות. כשלוקחים זאת עד הקצה זו כבר לא דת.

עיסוק היתר בשאלת הגדרת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית הוא בחזקת טחינת מים. אין בו צורך. רוב מדינות המערב הן גם דמוקרטיות וגם לאומיות-אתניות. כל שנדרש מעמנו הוא לקום בבוקר ולהמשיך וליצור כאן את הישראליות שלנו, ולתת לחיים לעשות את שלהם. וצריך להשאיר גם משהו לדורות הבאים. השאיפה לשליטה ולריבונות על המציאות חורגת ממידת האדם וסופה תמיד דברים לא טובים.

גם כאשר לתופעה הקשה של נערי הגבעות ומעשייהם הנוראיים, אין לגלוש אל עבר תחזיות אפוקליפטיות. יש לטפל בבעיה בנחרצות ובכל היבטיה, אך לזכור שזו רק קבוצת קטנה של נוער וצעירים פסיכופטים. לא כל חובש כיפה ראוי לה. והיהדות איננה עיר מקלט לפושעים. כך צריך להתייחס לחבורה הזו. ואם ישנם רבנים שתומכים בקבוצה זו יש לנהוג עמם בדיוק כפי שעלינו לנהוג עם החבורה הפושעת הזו. גם כיפתם לא תכסה על מעשייהם.

ואם על רקע ניתוח המצב הגיאופוליטי באזורינו, ניתן כיום לומר שההתנחלויות אינן עוד הבעיה אלא חלק מפתרונה, בהחלט מקובלת גם עלי האמירה, שהבעיה בישראל איננה בין ימין לשמאל אלא בין רוב מתון ושקול לשמאל וימין קיצוניים.

התנהלות איכותית של מוסדותינו הציבוריים היא צו השעה

נמרוד נוי

7 ביולי
2015

התנהלות איכותית וראויה של מוסדותינו הציבוריים היא צו השעה של תקופתנו. שנים ארוכות הזנחנו את הדבר החשוב הזה והגיע העת לחזור אליו, לתקנו ולתת לו את הכבוד הראוי. אין דבר המאיים עלינו פנימה יותר מאשר הזנחתה האווילית של זירת חיינו הציבוריים במדינה בדורנו.

בשנת 1992 יצא לאור בארצות הברית ספרו של פרנסיס פוקויאמה, פרופסור לכלכלה פוליטית, בשם "קץ ההיסטוריה והאדם האחרון", בו, על פי ראייתו, עם התמוטטות הגוש הקומוניסטי תם עידן הסכסוכים הגדולים על רקע אידאולוגי, והעולם כולו יתכנס מעתה אל עבר מדינות המאמצות את תפיסת הדמוקרטיה הליברלית, ורואות בה את המשטר האידיאלי, דוגמת ארצות המערב.

בגיליון דה מרקר מה- 19/6/2015 משוחח גיא רולניק, מייסדו, עם פוקויאמה על ספרו החדש "סדר פוליטי וריקבון פוליטי: מהמהפכה התעשייתית ועד לגלובליזציה של הדמוקרטיה". בספר זו בוחן פוקויאמה את הצלחתן וכישלונן של מדינות מערביות ששוררת בהן דמוקרטיה ליברלית ושואל את עצמו, מה גורם למדינות, דוגמת דנמרק, שמתפקדות היטב לתפקד כך, ומדוע מדינות אחרות, כמו יוון ואיטליה, מתפקדות רע.

מהשיחה בין השניים עולה כי התלהבותו של פוקויאמה מן הדמוקרטיה הליברלית שככה במעט, וזאת לנוכח המציאות בה מוסדותיה של המדינה נשבים לרוב על ידי אליטות וקבוצות שונות לאינטרסים מיוחדים ולחלוקה, המשחיתות את המדינה ופוגעות בה. מציאות המכונה בפיו ריקבון פוליטי. כך למשל, בארה"ב האליטות וקבוצות האינטרסים בתוך הממשלה השתלטו על התהליך הדמוקרטי ורוקנו אותו במידה רבה מתוכן – הן מעצבות את החוקים לטובתן ומנהלות את הבירוקרטיה בעיקר למען עצמן.

המסקנה העיקרית העולה מדבריו של פוקויאמה היא שיש להבטיח את איכות דרכי התנהלותן של מערכותינו הציבוריות, כמו המערכת הפוליטית והמערכת השלטונית, ואת טיב פעולתן של מוסדות כמו המערכת המשפטית, המערכת הבירוקרטית והשירות הממלכתי והציבורי. רק מערכות ומוסדות איכותיים שכאלה יוכלו להבטיח את קיומו של האינטרס הציבורי הכולל ואת איכותה של הדמוקרטיה שלנו.

מסקנות דומות עולות גם מן הדוחות העולמיים הרבים המתפרסמים מדי שנה, העוסקים בדירוג מדינות משגשגות ומצליחות בעולם. מהם עולה עובדה ניצחת אחת והיא 'התנהלות'. ניתן להצביע על כך, כי מדינות מצליחות ניחנות ברמות גבוהות של התנהלות איכותית של מערכות חיינה הציבוריות ובראשן המערכת הפוליטית והמערכת השלטונית. (הערה: בערך התנהלות אנו מתכוונים למהות תלוית הקשר תרבותי, כמובן).

התנהלות טובה מייצרת סביבה גלי הדף נרחבים המשפיעים לטובה על כלל חיינו.

ניתן להראות כי התנהלות טובה מייצרת סביבה גלי הדף נרחבים המשפיעים לטובה על כלל חיינו. התנהלות איכותית היא פתח לשביעות רצון רבה בקרב אזרחי המדינה. זהו מצב בו הציבור חש סיפוק רב בחייו והשתלמות רבה, המאפשרים לו לגבש את תפיסת חייו הטובים במדינה. התנהלות טובה מייצרת חברה אופטימית, שמצב רוחה טוב והיא נוטה להתלכד ולחשוב קולקטיבית וגלובלית. וכשנתנהל נכון נדע גם לתת תשובות הולמות למכלול הבעיות המעסיקות אותנו, ולטפל בהם באופן איכותי ואפקטיבי יותר, כולל השאלות הערכיות, המוסריות, התרבותיות והחברתיות של חיינו.

מנגד, התנהלות לקויה היא פתח לפורענות. זוהי קרקע פורייה לצמיחתם של הגיגים ודעות קיצוניות ולפיצול והתפוררות חברתית. את זרעי הפורענות ניתן כבר לראות בבירור. הם מצויים בכל פינה בחיינו הציבוריים. את התבונה ושיקול הדעת המושכל והמקצועי מחליפים מעתה הלכי רוח ורעיונות המנותקים מן המציאות, שנזקם רב וסופם מי יישורנו. היא מייצרת חברה פסימית הנוטה להתפלג ולחשוב יותר מקומית.

פוקויאמה, כפרופסור וחוקר, בא אל הדברים מלמעלה, ולראיה רחבה ומקיפה כמו שלו יש ערך מוסף רב. אך, אין צורך ללכת רחוק כדי להבין את הדברים, ולראות כיצד מערכות חיים רעות מייצרות תוצאות רעות לרוב. לשם כך די לשוט בארץ ולהתהלך בה, ועם קצת ידע ויכולות רלוונטיים, ומשהו מתעוזת הרוח, אפשר להגיע למסקנות לא פחות איכותיות מאלה של פוקויאמה.

רעיונות גדולים טבעם שהם צומחים מלמטה

עיתון חשוב כמו דה מרקר אסור לו להיות שבוי רק באתוס של השמות הגדולים. רעיונות גדולים טבעם שהם צומחים מלמטה. רבים מאתנו

שותפים לרעיונות שכאלה ותורמים להם את חלקם. מן הראוי על כן, שדה מרקר יפתח את שערו גם בפני אותם רבים אנונימיים התורמים להתפתחותם ולגיבושם של הרעיונות גדולים. אחרי הכול, פריצות דרך וחדשנות יגיעו תמיד ממקומות בלתי צפויים ומאנשים בלתי מוכרים, ועיתונות טובה איננה יכולה להתעלם מכך. ואין צורך לחכות לנביא ומורה דרך בשם פוקוויאמה, שירד אלינו משמים ויספר לנו דברים שאנו יודעים כבר שנים ארוכות.

בספרי על הפוליטיקה הישראלית "לקראת פרדיגמה חדשה", העוסק בפיענוח צופן חולשתה של המערכת הפוליטית בישראל, אני חושף, בין היתר, את אוזלת ידו של הדור בכל האמור להבטחת טיב פעולתם של מוסדותינו הציבוריים במדינה, ומנסה להבין מהיכן זה בא לנו הדבר הזה. אני מדגיש כי התנהלות ראווה ואיכותית היא מכפיל כוח ועוצמה מדרגה ראשונה, ושגשוג, רווחה וחוסן חברתי נגזרים מקיומה.

בעניין הזה אנו יכולים לקחת דוגמה מצוינת דווקא מן האבות המייסדים שלנו. הצלחתם הפנומנלית של דוד בן גוריון וחבורת הראשונים שאתו, בפרויקט האדיר של הקמת המדינה והנחת יסודותיה, נבעה מגישה בסיסת ז', והם עדות חקוקה על סלע חיינו, כי התנהלות היא יסוד מוסד שיש לתת את הדעת עליו.

בהחלט ניתן לסכם ולומר שהתנהלות איכותית וראווה של מוסדותינו הציבוריים היא צו השעה של תקופתנו. שנים ארוכות הזנחנו את הדבר החשוב הזה והגיע העת לחזור אליו, לתקנו ולתת לו את הכבוד הראוי. אין דבר המאיים עלינו פנימה יותר מאשר הזנחתה האווילית של זירת חיינו הציבוריים במדינה בדורנו. ככל שנמשיך להתעלם מעובדת חיים זו, ונמשיך להשגיב את עצמנו בדיבורי סרק רמים על ערכים ואידאולוגיות, כך ההפסדים שייגבו מעמנו ומחיריהם ילכו ויאמירו. כוונות טובות בלבד אינן ערובה להשגת תוצאות טובות, ואת האלף בית הזה עלינו ללמוד ובמהרה.

הגדרות החיות בחיינו הציבוריים

נמרוד נוי

2 בינואר
2016

בישראל 2016, שני דורות בלבד מימי האבות המייסדים, נפרצו כל הגדרות החיות בחיינו הציבוריים, ומבול של אירועים רעים פוקדים אותנו. אז מה זה גדר חיה אחת בין יהודייה לערבי.

פסילת ספרה של דורית רביניאן "גדר חיה", על ידי משרד החינוך והוצאתו אל מחוץ לרשימת הספרים המאושרים ללימוד בבתי הספר – בטענה שהוא עלול לעודד התבוללות, משום שבמרכזו רומן בין יהודייה לערבי – חורגת הרבה מסתם עוד ויכוח על ערכים ואידאולוגיות בתוכנו.

מאחורי כל זה מסתתר משהו גדול יותר ומהותי והוא שאלת הגבולות בחיינו הציבוריים. מה מותר ונכון ומה לא. היכן עוברת הגדר החיה החשובה הזו. אחרי הכול, במדינה מודרנית ומתקדמת נבחר הציבור אינם שחקנים יחידים וכל יכולים. עליהם לפועל אך ורק במסגרת כללי המשחק המוגדרים על פי ההסדרים המאפיינים את מערכתנו הציבורית במדינה ומוסדותיה. זו מהות שליחותם של נבחרינו.

בהחלט, מגיעים ימים שיש צורך לשנות את ההסדרים הקיימים ולהתאימם למציאות החדשה, אך זאת יש לעשות בתהליכים התואמים את התרבות הדמוקרטית שהתגבשה בתוכנו ויסודותיה של המדינה, כפי שנוצקו והתגבשו כאן מאז הראשונים.

רוב פוליטי מצומק ומזדמן מנוע מלכפות על רוב-עם אורחות חיים המנוגדים להרגליו ולדפוסי חייו. בטח ובטח החורגים ממילות הזהב החקוקות במגילת העצמאות שלנו ותכניה. זו מהות הדמוקרטיה. ממשלות הימין בישראל מקפצות בקלות רבה מדי מעל לגדר החיה הזו, ופועלות ללא הרף לשינוי כללי המשחק במדינה ואף לשינוי השיטה כולה. בכך הן מפרות מעשי בראשית וכל פועלם עוון.

היותנו ממוקדי ערכים ואידאולוגיות הוא הדבר שבעוכרנו. מה יותר נשגב ומרומם מעיסוק בערכים ובאידאולוגיות. זו נוסחת פלאים המשחררת אתנו מאחריות. סוג של בריחה בזמן ומן המציאות. אנו ממעטים לעסוק בשידוד מערכותינו הציבוריות ובהבטחת איכותן. כך מצטיירים הדברים. אילו רק ידענו, כי הקרקע המזוהמת של חיינו הציבוריים היא אשר מצמיחה את גידולי הפרא הצומחים בערוגותינו, קרוב לוודאי שהיינו היום במקום טוב יותר.

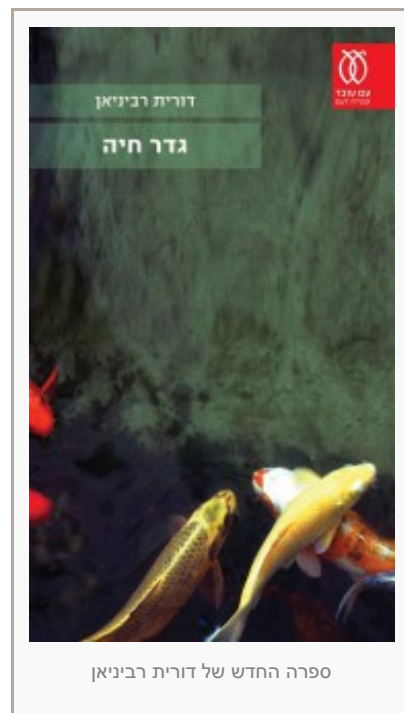
ראש ממשלה בישראל איננו יכול סתם כך לעקוף את הרגולטורים השונים, להעביר מתפקידו את שר הכלכלה, לספר לציבור סיפור בדיוני ובלתי משכנע על צרכים מדיניים ובטחוניים, וכל זאת רק כדי לאפשר לממשלתו לאשרר את מתווה הגז שהחליטה עליו.

ושרת התרבות איננה אחראית לתרבות בישראל. ואם היא חושבת שמתקיימת חריגה כלשהי הנוגעת לתקציבים לאומיים שמופנים לתמיכה בגופי אמנות שונים, עליה לפעול בנדון רק במסגרת ההסדרים הקיימים. מעבר לכך אין לה כל סמכויות.

וכך גם שר חינוך בישראל. הוא איננו קומיסר שעל פיו יישק דבר. ושרת המשפטים וראש הממשלה, הם בוודאי הראשונים שצריכים לעמוד מנגד ולהבטיח שלא ייפרצו הגדרות החיות המבטיחות את קיומנו ושגשוגנו כאן כעם וכחברה.

חברה של בוגרים איננה זקוקה למשטרת תרבות ולמשטרת חינוך. כולנו מחויבים לחוקיה של המדינה ודי בהם. במציאות הישראלית פעולתם של השרים היא במקרים רבים נגטיבית, וטוב יהיה אם נצמצם לכדי מינימום הכרחי את מוטת שליטתם. בהחלט ניתן להוציא החוצה לרשויות לאומיות שונות חלק ניכר מפעולות משרדי הממשלה השונים.

הגיע העת להקים גדר חיה דרכה יעברו נציגנו לכנסת ולממשלה. גדר של אמות מידה וקריטריונים מחייבים. עקרון ההיבחרות בלבד אין בו די. מרבית הבעיות והקשיים בזירת חיינו הציבוריים נובעים מכך שנציגנו אינם כשרים להובילנו. בעיקר הם אינם מבינים ויודעים כיצד לנהל מדינה מודרנית ומתקדמת, ואילו הן חובותיהם וסמכויותיהם. וכאמור, ניתן לומר כיום כי הסיפור הערכי אידאולוגי, אף שהוא נתפס על ידינו כעיקר העיקרים, הוא משני ביחס לחשיבותם של דרכי התנהלותנו הציבוריות.

ספרה החדש של דורית רביניאן

בלתי מתקבל על הדעת שאדם המציג את עצמו למקום עבודה חדש נדרש להוכיח יכולות מתאימות, ואילו נבחריו משוחררים מכך. הוא נדרש להביא תעודות שלמד באוניברסיטה, לספר על ניסיון שרכש, להציג המלצות מתאימות, והוא מרואיין על ידי הארגון ואף נשלח למבחנים פסיכומטריים שונים.

בישראל 2016, שני דורות בלבד מימי האבות המייסדים, נפרצו כל הגדרות החיות בחיינו הציבוריים, ומבול של אירועים רעים פוקדים אותנו. ביהדות, חיים ללא גבולות הם בבחינת חטא מטאפיסי. כל דבר טוב שנשאף אליו לא יעלה ולא יצלח בידינו כל עוד נתעלם ממצב עניינים זה. האחריות היא של כולנו, אך עיקר הנטל הוא על נבחריו, ואיש מהם איננו מתרומם כיום לגודל השעה והאחריות הנדרשים. אז מה זה גדר חייה אחת בין יהודייה לערבי.

האם ישראל היא אכן מדינה מצורעת? האמת על תעשיית השקרים

נמרוד נוי

29 בספטמבר
2015,

"לאנשי מצפון יש טענות ראויות על הסבל בעולם. ביקורת על ישראל אינה פשע. האובססיה נגד ישראל היא הבעיה. כך הופכת ישראל למדינה 'המסוכנת ביותר לשלום בעולם', למרות שהתרומה שלה לאלימות בעולם מזערית. את רוב האלימות בעולם גורמות תנועות האסלאם הקיצוני". בעקבות ספרו של בן דרור ימיני

העיתונאי בן דרור ימיני פרסם בסוף 2014 ספר שהוא תוצאה של עבודת מחקר רחבת היקף ויסודית עד מאוד של איסוף קפדני של עובדות ונתונים הסותרים את מרבית הטענות בעולם כלפי מדינת ישראל, על היותה מדינה 'מצורעת'. קמפיין עולמי המוביל על ידי הקואליציה 'האדומה-ירוקה' של ארגוני האסלאם הרדיקלי וארגוני 'הקדמה' בדמות השמאל העולמי, הכולל בתוכו גם ישראלים, ונשענת על תמיכתם של גורמי אקדמיה וגופי תקשורת אנטישמיים במובהק.

סלע המחלוקת, אבל לא רק הוא. מתחם הר הבית (ויקיפדיה)

המחבר סוקר את הטיעונים הנשמעים נגד ישראל ומפריך אותם אחד לאחד. אכן נעשו על ידי ישראל גם מעשים שאין לעשותם וטעויות גדולות, והיא ראויה על כך לגינוי, אך כשבוחנים מעשים אלה אל מול הקורה בעולם כולו, מסוף מלחמת העולם הראשונה ועד היום, מסתבר שישארל, יחסית וגלובלית, יותר איכותית יותר נקייה ויותר מוסרית מרוב אומות העולם, וזאת על פי מדדים עולמיים מקובלים ועובדות שאינן ניתנות לערעור.

הפילוסוף היהודי הגדול של הפוליטיקה במאה ה-20 והיסטוריון הרעיונות סר ישעיהו ברלין, כותב בן דרור, הגדיר אידאולוג אדם שמוכן לדכא כל דבר שהוא חושד בו כאמת. דיכוי האמת, לדעתו, גרם לעוולות הגדולות ביותר של המאות האחרונות. מנגד, האינטלקטואל אמור להיות אדם שמתמודד עם העובדות גם אם אינן תואמות את השקפת העולם שלו.

מעניין עד מאוד הדיון שעושה המחבר והעובדות שהוא מניח לפתחנו באשר להקמתן בעולם, ובפרט באירופה מאז מלחמת העולם הראשונה, של מדינות לאום על בסיס אתני-דתי-תרבותי והיסטורי. עקרונות שאומצו על ידי הקהילה הבינלאומית וקיבלו ביטוי בהחלטות של גופים עולמיים. עקרונות הנותנים לגיטימציה להחלפת אוכלוסיות ולביצוע טרנספר מתוך הבנה והכרה שרק כך תושג יציבות וימנעו מלחמות ואלימות בין עדתית וימנע סבל גדול יותר בעתיד. הדיון הזה מעמיד את נושא הפליטים הפלשתינים באור אחר לחלוטין.

כך בוחן המחבר את נושא ה'נכבה', את נושא זכות השיבה, את האשמות על ג'נוסייד שמחוללת ישראל, את טענת האפרטהייד נגדה, את אגדת אושוויץ הנוראית של הפלשתינים, את אי קיומם של זכויות האדם, ומאשר את הצדקת הציונות כתנועה הלאומית של העם היהודי כתנועה הומנית ולגיטימית, וכדומה.

בן דרור יוצא בהתקפה חזיתית כמעט ובצדק נגד מספר אנשי אקדמיה ישראלים ויהודים כמו ההיסטוריון ד"ר אילן פפה, שלדעותיהם ולפועלם משקל רב בבניית מסכת השקרים העולמית הגדולה נגד מדינת ישראל. כמו כן מצביע המחבר על עיתון הארץ כגוף תקשורת, שהמו"ל שלו עמוס שוקן נותן גיבוי, ללא מעצורים וללא איזונים נדרשים, לדעות השמאל הקיצוני והדוגמטי בישראל, דוגמת מאמריהם של גדעון לוי, עקיבא אלדר, צבי בראל, רוגל אלפר, פרופסור אווה אילוז, יצחק לאור פרופסור זאב שטרנהל, ד"ר דמיטרי שומסקי, ואחרים. הוא מציין שהפורמט באנגלית של העיתון מפורסם בכל העולם ומהווה פלטפורמה מרכזית בהאשמות נגד מדינת ישראל. גדעון לוי עצמו מוזמן להרצאות מטעם ארגוני שטנה נגד ישראל ברחבי העולם וזוכה שם לכבוד גדול.

זהו ספר חובה לכל אחד מאתנו. במיוחד לפריקים בינינו מן השמאל שרובם, אני מאמין, פועלים בתום לב ובאמונה מלאה, אך מתוך בורות והטיית יתר ערכית ואידאולוגית. רק מיעוט בקרבם נתון להלכי רוח קיצוניים עזים, שעל פי ישעינו ברלין ניתן לכנותם אנשים אידאולוגיים אך לא אינטלקטואלים. השיח הציבורי בתוכנו, באשר לשלום עם הערבים ופתרון השאלה הפלשתינית, חייב להישען על עובדות, ועל האפשרי, המציאותי והרלוונטי, ולא על משאלות לב הנגזרות משאיפות מגלומניות לחיים במציאות מדומיינת.

זה המקום לחזור ולהדגיש שכוונות טובות שבלב ודבקות עיוורת בערכים נאצלים והפיכתם לדת, אינם בהכרח ערובה להשגת תוצאות טובות. ולהזכיר, כי בדיון הפילוסופי חברה מוסרית ואדם מוסרי נמדדים מעל לכל על פי תוצאות מעשיהם ומחדליהם. אם אנשי השמאל, המתיימרים להיות מוסריים, מייצרים תוצאות רעות אזי הם בלתי מוסריים בעליל. את האלף בית הזה הם עדיין לא למדו. מבלי דעת הם מרוממים את עצמם בערכים ובאידאולוגיות וזאת במענה לצורכי נפש "איחודיים" (גיורא שוהם, "מרד, יצירה והתגלות"). הם מגלמים בתוכם שאיפות מרדניות לשליטה ולריבונות על המציאות החורגות ממידת אדם ושכך יש בהם יסודות פשיסטיים (רבקה שכטר, "עולם בתוך עולם").

"לאנשי מצפון יש טענות ראויות על הסבל בעולם. ביקורת על ישראל אינה פשע. האובססיה נגד ישראל היא הבעיה. כך הופכת ישראל למדינה "המסוכנת ביותר לשלום בעולם", למרות שהתרומה שלה לאלימות בעולם מזערית. את רוב האלימות בעולם גורמות תנועות האסלאם הקיצוני. אבל סרסורי המצפון אינם נחרדים. הם הפכו את עצמם לשופר התעמולה של החמאס ואל-קעידה", כותב בן דרור ימיני.

טענה אחת לי לבן דרור ימיני, שאני מאוד מעריך ומכבד את מפעלו זה, שאחרי כל המאמץ הגדול שעשה, כולל התייחסות לסריקת המשאים ומתנים לשלום עם הפלשתינים, ואף לכאוס הנוראי הפוקד את אזורינו בעת הזאת, הוא נשאר להחזיק בדעה השגורה של שתי המדינות לשני העמים כפתרון האפשרי היחיד. מן החומרים שהוא מציג מתבקש פתרון חדש לחלוטין, החורג מן הגישה הבינרית של או שתי המדינות או מדינת כל אזרחיה. על כך, בין היתר, אני כותב במאמרי המתפרסמים כמדי שבוע ב"מגפון".

איסוף הנתונים הקפדני הוא עיקרו של הספר החשוב הזה. נדמה לי שמן הראוי היה שבעקבות המאמץ הגדול שהושקע באיסוף החומר וסידורו תושקע גם מידה של מחשבת עומק ועיון והגות באשר למה ולאיך שעלינו לעשותם. כמו כן הייתי ממליץ על הוצאת מהדורה מקוצרת ושיווקית יותר של הספר כדי שיהיה זמין וקרי לקהל הרחב. מהדורה שתורגם לאנגלית ותופץ בעולם.

האם עדיין קיימת "תמימות דעים קסומה" בקרב היהודים

נמרוד נוי

16 בדצמבר
2013

נדמה, שאנו הישראלים החדשים, מתוך היותנו שקועים בחיי היום יום המאוד אינטנסיביים ומאתגרים, איננו מודעים מספיק טוב להקשר הרחב של היותנו חלק מן הציביליזציה היהודית ולתפקיד המרכזי שיש למדינת ישראל בהבטחת שרידותה ושגשוגה

"הפילוסוף של ההיסטוריה אוסוולד שפגלר (1880-1936) בספרו "קץ המערב" דיבר על "תמימות-דעים קסומה" בקרב היהודים. הם שמרו על לכידותם מכוחה של זיקה רגשית, שאין להסבירה אך ורק בגורמים רציונליים כמו שפה משותפת או טריטוריה יחידה". כך כותב ד"ר שלום סלומון ואלד, שהוא עמית בכיר במכון למדיניות העם היהודי בירושלים, בספר חדש פרי עטו "עלייתן ושקיעתן של ציביליזציות – לקחים לעם היהודי".

הספר נפתח בסקירה תמציתית של עשרים ושניים היסטוריונים של עלייה ושקיעה כמו תוקידס היווני מן המאה החמישית לפנה"ס, סה-נא צ'יאן הסיני מן המאה השנייה לפנה"ס, וממשיך בעבודותיו של גדול ההיסטוריונים הערבים אבן ח'לדון מן המאה ה-14 לספירה ועד להיסטוריונים המאוחרים יותר ובני תקופתנו.

ההסתכלות על היהדות כציביליזציה היא הלקח החשוב ביותר העולה מן הספר. הסיפור המופלא על שרידותו של עם במשך שלושת אלפים שנה, כשהוא פזור בין אומות העולם בחלקים נרחבים ביותר של ההיסטוריה שלו, הוא יוצא דופן וייחודי. הפיזור הזה והלכידות הקסומה שבה אפיינה את היהודים לדורותיהם הם שהבטיחו את שרידותנו כעם. הלקח הזה הוא בעל השלכות מרחיקות לכת לחיי היום יום שלנו בישראל ולהחלטותינו ומעשינו העכשוויים. זו הפרספקטיבה של חיינו ונקודת ההתחלה וההתייחסות הראשית שלהם.

וכך כותב המחבר על המינוח ציביליזציה יהודית: "הואיל ולא המילה 'דת' וגם לא המילה 'לאום' יכולות לתאר את כל פלגי העם היהודי במלואם, אנו קוראים ליהדות 'ציביליזציה'. ביסודו של מושג זה מונחת מידה של אחדות בהיסטוריה היהודית. בציביליזציה היהודית אנו כוללים את מלוא ההיסטוריה של ישראל ושל העם היהודי: זה חוט שני הנמתח לאורך הזמן והמקשר אלה לאלה חוליות במרחב. העם היהודי הוא נשא הציביליזציה היהודית. המונח 'תרבות יהודית' מוגבל יותר בזמן ובמרחב. משמעותו היא אורח החיים והמחשבה של פלג נתון של העם היהודי במהלך תקופה מסוימת. הוא כולל את כל מה שנאמר, שנכתב או נעשה עד כמה שהדבר קשור – ולו רק במידה רפה – לזהות היהודית. יש תרבויות יהודיות שונות, שצמחו מהמפגש של קהילות יהודיות עם התרבות, השפה והדת של סביבותיהן השונות".

מתוך כתביהם של ההיסטוריונים שבחר להציגם דולה המחבר תריסר מנועים חיוניים של עלייה ושקיעה של ציביליזציות, ובוחן כל אחד מהם כיצד הוא בא לידי ביטוי בהיסטוריה של העם היהודי. זהו החלק המעניין ביותר בספר. הדוגמאות מן ההיסטוריה היהודית, מן העת העתיקה של ימי ממלכות ישראל ויהודה ועד לימינו, הופכת את הספר לספר היסטוריה חשוב ומרתק עד מאוד, וזה בלבד כבר מספיק.

ואלה הם שניים-עשר מנועי העלייה והשקיעה: (1) זהות ומסורת; (2) איכות ההנהגה הפוליטית והממשל; (3) הובלה בהשכלה, במדע ובטכנולוגיה; (4) ידידים, בעלי ברית והנוף הגלובלי; (5) עושר כלכלי; (6) עוצמה מספרית; דמוגרפיה; (7) סולידריות וזיקה אישית; (8) עליונות צבאית; (9) אירועים לא-צפויים; (10) מחלוקות פנימיות; (11) מעמד האישה; (12) איתני הטבע: מניעת אסון.

הספר מסתיים בארבע המלצות שיש בהן לאושש את הציביליזציה היהודית ולמנוע את שקיעתה. ארבעה תחומים שתלויים אך ורק ברצונם של היהודים ובחוכמתם ולא בגורמים חיצוניים: (1) מחויבות להיסטוריה חיה; (2) מנהיגות באיכות גבוהה ומדיניות ארוכת טווח; (3) הישארות בחזית מהפכת הידע; (4) חזון גיאופוליטי ארוך-טווח.

נדמה שאנו הישראלים החדשים, מתוך היותנו שקועים בחיי היום יום המאוד אינטנסיביים ומאתגרים שלנו, איננו מודעים מספיק טוב להקשר הרחב של היותנו חלק מן הציביליזציה היהודית ולתפקיד המרכזי שיש למדינת ישראל בהבטחת שרידותה ושגשוגה.

בעוד האבות המייסדים של המדינה היו חדורים בתודעת שליחות ומחויבות עזה להיסטוריה היהודית, נדמה שאצלנו, ממשיכיהם, התרופפה תודעה זו ונחלשה עד מאוד. דבר זה בולט בעיקר בכל האמור לעוצמת ניסיונם הגדול של מקימי המדינה החדשה לעיצובה של תרבות וזהות יהודית חילונית מודרנית ומתקדמת. חולשה זאת מקרינה כיום הפסדים רבים, דרך התחזקתן של המגמות האורתודוקסיות הדתיות בתוכנו מצד אחד והיחלשות הזיקה והמחויבות ההיסטורית מצד אחר בקרב הציבור החילוני.

מעל לכל זאת מצטיירת בתוכנו חולשה דורית גדולה המתבטאת בחוסר יכולתנו להצמיח מתוכנו מנהיגות מכוננת עם גדולה ותעוזת הרוח הנדרשות. אם נצרף לכך את אוזלת ידינו החמורה בכל האמור לדרכי התנהלותן הרעות של מערכותינו הציבוריות, ובראשן המערכת הפוליטית והמערכת השלטונית, נוכל בביטחון רב להצביע על יצירתן של מגמות שקיעה והתדרדרות, שיש להן השפעה לא רק על מדינת ישראל אלא גם על הציביליזציה היהודית כולה.

[related-posts title="כתבות קודמות של נמרוד נוי"]

דת חדשה נוסדה בישראל: הומניזם

נמרוד נוי

31 במאי
2015

הפיכת השאיפה האנושית האוניברסלית לשיוויון, לצדק ולאחווה עמים, מחזון ותקווה לחיים טובים יותר לכלי עבודה במציאות הריאלית, היא הנקודה בה נעשה שימוש קלוקל ברעיון נשגב זה. הנקודה בה הוא הופך לדת. זה הרגע בו הדברים יוצאים מכלל שליטה, מאבדים פרופורציה ונהפכים לעיקר

דת חדשה-ישנה הגיע לישראל. חבריה הם מלומדים נושאי תארים אקדמאים, סופרים, אמנים, בעלי משרות בכירות לשעבר בשירות הציבורי וסתם מחפשי תקווה וגאולה למיניהם, שלא מצאו את דרכם תחת יריעת השמים ואין להם אלוהים. בידי הכת, יש אומרים, נמצא מקל קסמים שאיש טרם ראהו. לשונות אף מתלחשים שהמקל התגלה על ידי בדואים בהר נבו, ויתכן שהוא מקלו של משה רבנו, שבקע את ים סוף, הוציא מים מן הסלע, ויכול היה לקסמיהם של מכשפי פרעו מלך מצרים. מקל המרפא כל חולי ופותר כל בעיה. מקל פלאים המכונה בפי המאמינים החדשים "הערכים האוניברסליים".

אברהם בדרכו לארץ (מקור: ויקישיתוף)

יודעי דבר, אוהבי חקר, וסתם מטרידנים ומרגיזנים למיניהם ושואלי שאלות שאינם מקבלים את הדברים כמובנים מאליהם, מצביעים על כך שמשוהו בפעולת המקל המסתורי הזה השתבשה. זה לא אותו מקל רב-און משיא מעלה הרים ויוצר מטה גאיות. דבר אחד כבר בטוח וידוע. למקל אין שליטה על המציאות – לא על חוקי הטבע ולא על הגורל. רינונים ולזות שפתיים מדברים על כך שאפילו על מרבית מעשי ידי האדם אין למקל זה כל השפעה. נדמה, כי מלבד להביא לגאולה אישית, משהו פרטי ומצומצם שכזה, המקל הוא אימפוטנט מושלם. סתם ענף שיבש לו וילד קטן אספו מן המדבר. לכל היותר הוא יכול לשמש כחלום וכשאיפה אנושית לחיים טובים יותר.

ככל שהמציאות מחציפה פניה ואיננה נשמעת לקולם של חברי הכת הם נעשים אגרסיביים ולוחמניים יותר. זוהי דת מסיונרית הפועלת במרץ רב לגייס חברים נוספים תחת כנפיה. קורבנותיה הראשונים הם צעירי תנועות הנוער השונות. הם תופסים אותם בתקופה הפורמטיבית של חייהם ומציגים בפניהם תמונת עולם גאולית, תמימה וחביבה.

מקורות מימון רבים לכת זו. שונאי ישראל בעולם כולו תומכים בפעולותיה. הם מזהים בהם את תקוותיהם לחורבנה של ישראל. לאחרונה, יבש מקלם עד מאוד ויצא מכלל שימוש. כפעולת ייאוש ונקם, יצאו שליחיה לקצוות תבל להוציא את דִּיבַת הארץ ויושביה רעה. הדיבוק אחז בהם. ולא ירחק היום ונחזה כולנו בטנקי מחשבות המציפים את רחובות ערינו ומתוכם יקפצו צעירים ויפזזו את מחול הערכים האוניברסליים.

הם דומיננטיים עד מאוד בתקשורת. היא ביתם ומעוזם העיקרי. האכסניה המטפחת אותם ונותנת להם במה הרחק מעבר לכוחם ולחלקם בציבור. אחד הפרופסורים הדגולים בישראל, מומחה בעל שם עלומי לפשיזם, הוא נציגה הבולט של הכת הזו. אותו פרופסור תם איננו יודע עד כמה דפוסי פעולתו עצמם דומים להפליא לדפוסי הפעולה של הימין הלאומי הדתי הקיצוני, אותו הוא מכנה פשיסט.

את מאמיני הכת לא מעניינות התוצאות הרעות המתקבלות. מקל הפלאים שבידם מקנה להם באופן אוטומטי מקום בטוח בגן העדן. ואילו אנו יושבי ארץ תמימים, אנשים פשוטים מן השורה, מבינים באינטואיציות שלנו, שעם הערכים האוניברסליים בלבד אי אפשר לקום בבוקר ולעשות מעשה קונסטרוקטיבי ראוי לשמו. ושערכים אוניברסליים הם שאיפה אנושית, חזון ותקווה, אך לא כלי עבודה ממשי לפתרון בעיות.

מאחר ולחברי הכת אין שליטה על כלום מלבד על עצמם, כל מעייניהם מכוונים אל פנימיותם ואל בני עמם. לדידם, הכול תלוי אך ורק בנו ובמעשי ידינו. שום סיפור על מציאות כאוטית ונוראית הסובבת אותנו לא יטה אותם מאידיאל האוניברסליזם. השלום, הם אומרים, בהישג ידנו וזה אנו שאיננו רוצים בו. אנו חומדים את ארצם של הפלשתינאים. אנו כובשים, קולניאליים, שואפים למדינת אפרטהייד וגזענים בעלי נטיות פשיסטיות חזקות. טפו עלינו. טפו.

מילה לא תשמע מן המופלאים האלו על האחר סביבם – הערבים והאסלם. האם גם הם כמותם דוגלים בערכים האוניברסליים ומקיימים אותם? האם באמת הם רוצים את שלומנו? אולי ישנן דרכים אחרות לפתרון הבעיה הפלשתינאית, שיבטיחו טוב יותר את מצבנו בקצה השכונה המזרח תיכונית הנידחת הזו?

הפיכת השאיפה האנושית האוניברסלית לשיוויון, לצדק ולאחווה עמים, מחזון ותקווה לחיים טובים יותר לכלי עבודה במציאות הריאלית, היא הנקודה בה נעשה שימוש קלוקל ברעיון נשגב זה. הנקודה בה הוא הופך לדת. זה הרגע בו הדברים יוצאים מכלל שליטה, מאבדים כל פרופורציה ונהפכים לעיקר.

העברים הקדמונים עושים לנו בית ספר

נמרוד נוי

4 באפריל
2014,

"העיקרון 'לך לך מארצך' הוא עיקרון של התנ"ך שאימץ את השפה ככלי המעניק לאדם רצון חופשי, כך שהוא יכול לתכנת את חייו והוא לא נתון לחוקי הגורל, לחוקים הדטרמיניסטיים". תחושות הייאוש והאכזבה הפוקדות אותנו ביחס לחיינו הציבוריים, נגזרות מהתכשורות לדרך החיים על פי היגיון השפה.

בספר חדש ומרתק מאת פרופסור רבקה שכטר מסכמת המחברת את מפעל חייה על הפילוסופיה של הלשון. לתפיסתה, אנו כבני אדם פועלים על פי שני דפוסים של התנהגות אנושית: האחד ניזון מהגיון התפתחותה של השפה והשני מסרב לקבל את הדפוס הזה ומורד בו. במרכז הספר "עולם בתוך עולם" עומדים הסיפורים המקראיים המכוננים שלנו, כמו יציאתו של אברהם אבינו מאור כשדים, בניית מגדל בבל, בריאת העולם, משל גן העדן, סיפורו של משה ויציאת מצרים. המחברת מזהה במשלים אלו את היסודות והערכים שבבסיס התפיסה הלשונית המיוחדת שלה. זו מהפכה שיצרה קוסמולוגיה חדשה – דרך והשקפת חיים – שהיא נחלת העברים הקדמונים.

והנה מספר קטעים מן הספר הממחישים את הדברים:

"העדפת הגבורה מערכים חברתיים נבעה מהשאיפה של האדם לשליטה על גורלו; ואם הוא לא מצליח בכך הוא מעתיק את זה להתגוששויות מלחמתיות שבהן לכאורה יש לו שליטה. רק הנביאים העברים בזו למצביאים האגרסיביים, כיוון שתרבות התנ"ך הייתה תרבות לשונית שערכיה היו חברתיים. כך גם העובדה שמחשבת התנ"ך השלימה עם קיום בעולם הנגלה בלבד וויתרה על השאיפה לקיום נצחי. זו הסיבה שבהקשר מחשבת התנ"ך לא היה מקום למרד נגד הקיום".

"...השפה היא המתת הגדולה ביותר שהאבולוציה העניקה לאדם. היא אשר מוציאה אותנו מהעולם האילם, הדטרמיניסטי, והופכת אותנו ליוצרים. אמנם יצירתנו היא וירטואלית, אבל היא יצירה שלא קיימת ביקום האין-סופי. לכן השאיפה האנושית להיות אורגנית, דטרמיניסטית נראית מגוחכת, כיוון שכחלק מהטבע אנו נבלעים בכיליון הפוקד אותנו".

"העיקרון 'לך לך מארצך' הוא עיקרון של התנ"ך שאימץ את השפה ככלי, המעניק לאדם 'רצון חופשי', כך שהוא יכול לתכנת את חייו והוא לא נתון לחוקי הגורל, לחוקים הדטרמיניסטיים".

"ברור שחוקי הקיום מקציבים לאדם משך חיים מוגבל. ברור שחוקי הקיום לא מתחשבים ברצונותיו של האדם. הם נוהגים בשרירותיות במה שקשור לאדם. אבל האדם שנעשה יצור לשוני, יש לו אוטונומיה מוגבלת לתכנת את חייו, לתכנת את עתידו, במגבלות או גבולות שהקיום מתיר לו".

העברים הקדמונים עושים לנו בית ספר

"אין להתעלם מהעבודה שהשפה, הבאה להחליף את אמצעי הכוח, היא ינוסית (אל במיתולוגיה הרומית בעל שתי פנים). מצד אחד היא מאפשרת לאדם ליצור את עולמו, ומצד אחר היא גם הספקית של אפשרויות בלתי אפשריות. רק האדם הלשוני מורד בחוקי הקיום. החיה מחוסרת השפה אינה מורדת".

"האדם אינו עושה טובות לאף אחד אם הוא מקדש את המערכות הלשוניות והערכיות. הרי מערכות ערכיות אלו הן עוגנים של האדם אם הוא רוצה שלחיו תהיה משמעות. כפי שבניית בית נותנת לאדם את האפשרות להיות ריבון בטריטוריה מוגבלת... כך עם הערכים, הם מאפשרים לאדם ליצור לעצמו עולם בתוך היקום המכני, עולם לשוני המעניק לו משמעות".

הצד ה"נחשי" של השפה

התייחסות נרחבת בספר מוקדשת להצגת הצד ה"נחשי" של השפה, הצד המורד, כפי שהוא קיבל ביטוי אצל שליחיו של ישו פאולוס ויוחנן. מהם עוברת המחברת ללותר ואחר כך לגתה ולדרמה הקוסמית המעצבת שלו "פאוסט", שהנאציזם הוא התוצאה המובהקת של השקפת עולם אנטי לשונית זו. בדרך היא בוחנת את תרבויות העולם העתיק כולן שהיו בעיקרן אגרסיביות מאוד, מאמינות בגורל, בדטרמיניזם

ובנצחיות העולם. תרבויות שהתאפיינו במסעות כיבושים ומלחמות של שליטה כהשלכה והעתקה של מאויים אנטי לשוניים השואפים לריבונות ולשליטה על הגורל. מסעות שהסתיימו בהרג המוני ובהרס של תרבויות ולא הותירו זכר ושם בדמות יצירה אנושית כמו התנ"ך.

כמו כן באה המחברת חשבון עם גדולי ההוגים, כמו אריסטו, אפלטון, שפינוזה, ניטשה, מרקס, ואחרים, ומול תפיסתם המורדת היא מציגה עולם ערכים שלם כבסיס לחיים בגבולות. חיים על פי הגיון השפה, כפי שהעברים הקדמונים תפסו זאת באופן אינטואיטיבי. חיים של יצירה והתחדשות, של קדושת החיים, של קהילתיות וערכים חברתיים, של רצון חופשי, של יוזמה ופעילות המתמקדים בהטבת החיים ובשיפורם.

הספר, אם כן, מתמקד בתיאורם של שני דפוסי יסוד, ארכיטיפים, להתנהגות אנושית. ככזה הוא רלוונטי עד מאוד לימינו ובהחלט אפשר להסתייע בו בבואנו להתמודד עם שאלות היסוד שלנו בכל האמור לזירה הציבורית של חיינו, כאן היום ועכשיו. אף שהמחברת נמנעה, כמעט לחלוטין, מלהתייחס ישירות למצבנו כיום, דבריה הם בחזקת מסר ושליחות לכולנו והמלצה קטיגוראלית לשוב אל דגם תרבות התנ"ך שהייתה לשונית ובעלת ערכים חברתיים.

הרצון לריבונות ולאיין עצמנו ולהתמזגות עם הטבע מקבלים ביטויים גם בחיינו היום יומיים. בלי שנרגיש אנו נאחזים בציפיות גאוליות למיניהן – לא רק משמיים אלה גם מימין וגם משמאל בתוכנו. אנו מרבים לרומם את עצמנו בערכים ובאידאולוגיות וממעטים בחיפוש אחר פתרונות פרגמטיים בהתאם לציווי השפה. הציונות והקמת המדינה הם דוגמה מצוינת לחזרה ליסודות המקראיים העתיקים. תמונת הצלחה אירואית זו חייבת להיות לנגד עינינו וללוותנו.

נצטרך לבדוק את עצמנו עד כמה אנו סוטים מהקוסמולוגיה שעוצבה על ידי העברים הקדמונים על פי צווי השפה, ולהבין כי בכל מקום שכזה, בכל מעשה ופעילות חורגניים ומורדים שכאלה, נשלם מחיר גדול בכישלונות ובהפסדים. תחושות הייאוש והאכזבה הפוקדות אותנו בדורנו, באשר לחיינו הציבוריים במדינה, נגזרות ישירות מהתכחשות לדרך החיים על פי הגיון השפה.

[related-posts title="מאמרים קודמים של נמרוד נוי"]